

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Iva Kohoutová

Specializované zacházení s drogově závislými ženami

ve Věznici Světlá nad Sázavou

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma Specializované zacházení s drogově závislými ženami ve Věznici Světlá nad Sázavou vypracovala samostatně s použitím zdrojů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne 17. 4. 2013

.....

Iva Kohoutová

Poděkování

Chtěla bych na tomto místě poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Jiřímu Popelkovi za odbornou pomoc, připomínky a metodické vedení práce. Také bych ráda poděkovala mojí matce, speciální pedagožce ve Věznici Světlá nad Sázavou, za cenné rady, poskytnutí interních materiálů a pomoc při dotazníkovém šetření.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Iva Kohoutová
Katedra:	Ústav speciálně pedagogických studií
Vedoucí práce:	PhDr. Jiří Popelka
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Specializované zacházení s drogově závislými ženami ve Věznici Světlá nad Sázavou.
Název v angličtině:	Specialized treatment for drug addicted women in Prison Světlá nad Sázavou
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá problematikou specializovaného zacházení s drogově závislými odsouzenými a jeho aplikací v ženské Věznici Světlá nad Sázavou. Práce obsahuje základní informace o drogové závislosti, protidrogové politice, protidrogové politice Vězeňské služby České republiky a o výkonu trestu odnětí svobody. Dále se zabývá popisem Věznice Světlá nad Sázavou a protidrogovými službami, které věznice poskytuje. Pro ucelení jsou uvedeny všeobecné požadavky na odborný personál, způsoby zacházení s odsouzenými a jejich realizace ve Věznici Světlá nad Sázavou. V praktické části je zjišťován zájem o protidrogové služby a to, o jakou službu je zájem největší. Dále je zjišťován zájem či nezájem o tyto služby v souvislosti s věkem odsouzených, jejich vzděláním, primárně užívanou drogou, věkem prvního užití, počtem výkonů trestů odnětí svobody a druhem trestné činnosti. Výzkumnou metodou je dotazníkové šetření.</p>
Klíčová slova:	Drogová závislost, protidrogová politika, trest odnětí svobody, věznice, Věznice Světlá nad Sázavou, protidrogové služby, Bezdrogová zóna se standardním zacházením, Poradna drogové prevence, odborný personál, specializované zacházení, program zacházení, dotazníkové šetření.

Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis deals with the specialized approach to treatment of drug-addicted prisoners and the practical applications of such approaches in the prison for women located in Světlá nad Sázavou. This dissertation discusses basic information concerning drug addiction, drug policy, the drug policy of the Prison Service of the Czech Republic and imprisonment. It will also provide information concerning the prison for women in Světlá nad Sázavou and the drug rehabilitation services provided by this prison. The theoretical section of this paper will investigate the general requirements for professional staff of such prisons, ways of dealing with prisoners and the implementation of such practices in the prison for women in Světlá nad Sázavou. The aim of the practical section of this paper was to determine the amount of interest in the drug rehabilitation services of the prison and which services should be most focused on. The interest or disinterest in these services is measured in relation to the inmates' ages, level of education reached, primarily used drug, age of first use, number of performances imprisonment and type of crime. In the research needed for the practical section of this paper a questionnaire survey was used.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>Drug addiction, drug policy, prison sentence, prison, Světlá nad Sázavou Prison, drug services, drug-free zone with a standard treatment, Drug Prevention Counselling, professional staff, specialized treatment, treatment program, questionnaire survey.</p>
Přílohy vázané v práci:	<ol style="list-style-type: none"> 1 Zástupci jednotlivých skupin návykových látek a jejich charakteristika 2 Výsledky sběru statistických dat Poradny drogové prevence 3 Žádost o zařazení na Bezdrogovou zónu se standardním zacházením 4 Individuální plán vzdělávání odborných zaměstnanců 5 Nabídka aktivit programu zacházení 6 Vzor programu zacházení na Bezdrogové zóně se standardním zacházením 7 Vzor dotazníku 8 Odpovědi na dotazník 9 Doplňující výsledky kvantitativního výzkumu
Rozsah práce:	<p>60 stran</p>
Jazyk práce:	<p>český</p>

Obsah

Úvod	8
1 Drogová závislost	9
1.1 Příčiny vzniku závislosti	10
2 Protidrogová politika	12
2.1 Protidrogová politika České republiky	12
2.1.1 Národní protidrogová strategie na období 2010 – 2018.....	13
3 Protidrogová politika Vězeňské služby	15
3.1 Plán činnosti na období 2011 – 2012.....	16
3.2 Výkon protidrogové politiky	16
4 Výkon trestu odnětí svobody	20
5 Věznice Světlá nad Sázavou	24
5.1 Protidrogové služby	24
5.1.1 Zdravotnické služby	24
5.1.2 Poradna drogové prevence.....	25
5.1.3 Bezdrogová zóna se standardním zacházením	28
5.1.4 Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi	30
6 Požadavky na odborný personál	32
6.1 Personál zabezpečující protidrogové služby.....	32
6.2 Personál zabezpečující protidrogové služby ve Věznici Světlá nad Sázavou	34
7 Zacházení s odsouzenými	36
7.1 Program zacházení	37
7.2 Program zacházení ve Věznici Světlá nad Sázavou	39
7.2.1 Program zacházení na Bezdrogové zóně se standardním zacházením	40
8 Praktická část	42
8.1 Cíl a hypotézy	42
8.2 Výzkumná metoda	42
8.3 Výzkumný vzorek.....	43
8.4 Metody zpracování dat.....	43
8.5 Výsledky kvantitativního výzkumu	47
8.6 Závěr výzkumného šetření a diskuze.....	57
Závěr	59

Seznam zkratek	61
Seznam použitých zdrojů	62
Seznam tabulek a grafů	65
Seznam příloh	67

Úvod

Užívání omamných a psychotropních látek vede často závislé osoby do konfliktu se zákonem a mnohé z nich se dostávají do výkonu trestu odnětí svobody. Těchto osob v současnosti stále přibývá, je tedy třeba se zaměřit na tuto skupinu odsouzených a využít jejich trestu jako prostředek pozitivního ovlivnění jejich životního stylu. Zneužívání návykových látek a páchání trestné činnosti bylo až do nedávna dominantou mužské populace. V současné době se stává ženská delikvence a drogová závislost čím dál více aktuálním fenoménem.

S tématem drogově závislých odsouzených žen a specializovaného zacházení s nimi se dlouhodobě a pravidelně setkávám a velmi mne zajímá. Moje matka působí ve Věznici Světlá nad Sázavou jako speciální pedagog. Devět let pracuje s ženami závislými na návykových látkách, působí na Bezdrogové zóně se standardním zacházením a je vedoucí Poradny drogové prevence. Výběr tohoto tématu byl pro mne tedy jasný už od prvního ročníku.

Hlavním cílem mé práce je zmapování prostředků vedoucích k ucelenému specializovanému zacházení s odsouzenými závislými na návykových látkách a jejich aplikace ve Věznici Světlá nad Sázavou. Práce je rozčleněna na osm kapitol, sedm kapitol se zabývá teorií a poslední část je praktická. První kapitola pojednává stručně, pro přiblížení problému, o drogové závislosti. Druhá kapitola je zaměřena na protidrogovou politiku, z ní vychází kapitola třetí, která rozpracovává protidrogovou politiku Vězeňské služby České republiky. Čtvrtá kapitola objasňuje systém výkonu trestu odnětí svobody. Na popis Věznice Světlá nad Sázavou a realizaci jejích protidrogových služeb je zaměřena pátá kapitola. Šestá kapitola pojednává o odbornosti personálu a jeho kvalifikaci pro výkon protidrogových služeb, včetně konkrétní odbornosti zaměstnanců Věznice Světlá nad Sázavou. V sedmé kapitole je objasněna problematika zacházení s odsouzenými zahrnující program zacházení ve Věznici Světlá nad Sázavou se zaměřením na program zacházení na Bezdrogové zóně se standardním zacházením.

V osmé kapitole je obsažena praktická část, která je pojata formou kvantitativního výzkumu, dotazníkového šetření. Hlavním cílem výzkumu, je zjistit zda mají odsouzené ve Věznici Světlá nad Sázavou zájem o protidrogové služby, a to o jakou službu mají největší zájem. Dalším cílem je, zda zájem či nezájem o služby závisí na věku odsouzených, stupni vzdělání, primárně užívané droze, věku prvního užití, počtu výkonů trestů a trestné činnosti.

1 Drogová závislost

Droga je jakákoliv látka nerostného, živočišného nebo rostlinného původu nebo synteticky vyrobená látka, která po vniknutí do organismu, jakýmkoliv způsobem, může za určitých okolností vyvolat chorobný stav tj. fyzickou a psychickou závislost a tím přímo nebo nepřímo působí na centrální nervovou soustavu (Liba, 2001).

Kalina (2008) uvádí, že droga je látka s dvěma primárními vlastnostmi, kterými jsou - možnost vzniku závislosti a psychotropní efekt. Tyto vlastnosti platí v různých mírách pro všechny omamné a psychotropní látky. Podle hlavního účinku můžeme tyto látky rozdělit na tlumivé látky, psychomotorická stimulantia a halucinogeny.

- **Tlumivé látky** zklidňují a zpomalují psychomotorické tempo, vyšší dávky navozují spánek, ale mohou způsobit i kóma až zastavení základních životních funkcí.
- **Psychomotorická stimulantia** zrychlují myšlenkový tok, snižují únavu a aktivizují motoriku.
- **Halucinogeny** navozují změny vnímání v širokém spektru od zostření vnímání až po halucinace a stav podobný schizofrenii (Kalina et al., 2008).

Zástupci jednotlivých skupin návykových látek a jejich charakteristika jsou uvedeny v Příloze č. 1.

Závislost můžeme definovat jako soubor fyziologických, kognitivní a behaviorálních projevů jedince, u kterého užívání látky nebo třídy látek má větší prioritu než jednání, které pro něj bylo důležité. Ústředním znakem závislosti je touha užívat návykové látky, alkohol nebo tabákové výrobky. Za závislého jedince považujeme toho, u kterého se v posledním roce projeví alespoň tři z následujících jevů:

- silná touha, bažení po látce,
- obtíže v sebeovládání při užívání,
- somatický odvykací stav,
- zvýšená tolerance k účinku látky,
- zanedbávání zájmů a zájmových aktivit,
- opakované braní látky i přes jasný důkaz poškození zdraví (Nešpor, 2007).

Závislost můžeme dle těchto jevů rozlišit na psychickou a fyzickou. Jednotlivé návykové látky se odlišují v potenciálu navození jedné nebo obou závislostí, pokud se rozvíjí oba typy závislosti, rozvíjí se ve většině případů simultánně. **Psychická závislost** je syndromový soubor s ústředním projevem bažením, ke kterému se připojují obtíže v sebeovládání, užívání i přes jasný důkaz poškození zdraví a zanedbávání zájmů, jedná se o poruchy motivačního a kognitivního systému. **Fyzická závislost** se projevuje zvýšenou tolerancí k účinku drogy a somatický odvykací stav, jehož složkou bývá i patofyziologické (fyzické) bažení (Nešpor, 2007).

1.1 Příčiny vzniku závislosti

Do současné doby nebyla potvrzena žádná jednoznačná predispozice vzniku závislosti. Vždy záleží na individualitě každého člověka. Na závislost vždy musíme pohlížet jako na kombinaci biologických, psychologických a sociálních faktorů (Kudrle in Kalina et al., 2003).

Biologické faktory

Za nejčastější biologické faktory jsou považovány problémy spojené s těhotenstvím, kdy matka užívala návykovou látku. Dalším faktorem jsou problémy spojené s porodem, při kterém byly užity tlumivé nebo psychotropní látky. Mezi biologické faktory se také zařazuje přítomnost traumatu a nemocí (Kudrle in Kalina et al., 2003).

Psychologické faktory

Psychologické faktory můžeme identifikovat již u plodu a v období porodu. Nelze mluvit o biologickém poškození, ale o faktorech, které na něj působily. Význačnými faktory jsou dále: forma postnatální péče, podpora v období puberty, pomoc při patologii duševních poruch a poruch chování. Velká část psychologických faktorů vzniká jako důsledek užívání návykové látky a tím ho posiluje (Kudrle in Kalina et al., 2003). Důvody užívání drog jsou psychologicky podmíněny. Nejčastějšími důvody bývají:

- urychlení a zkvalitnění vlastního vývoje, uvědomění si sám sebe, prožití zvláštního poznání;
- odbourání nepříjemného stavu;
- dosáhnutí kontroly nad sebou nebo druhými;
- vyvolání příjemného pocitu, zintenzivnění smyslových zážitků;

- zjednodušení přizpůsobení se určité skupině;
- součást asociálního životního stylu (Frouzová in Kalina et al, 2003).

Sociální faktory

Sociálními faktory jsou vztahy s okolím, které ovlivňují jedince a jeho rozvoj a to, jak pozitivně, tak negativně. Tyto vztahy mohou být ovlivněny sociokulturní odlišností, společenským postavením rodiny, sociálním statutem, životní úrovní, prostředím ve kterém osoba žije a mnoho dalšími. Nejvíce ohrožujícím faktorem je rodina a vztahy v ní. Rodina vytváří základní vzorce chování, hodnoty, normy, pocit bezpečí a jistoty dítěti, a pokud jsou tyto složky narušeny, zvyšuje se mnohonásobně riziko vzniku závislosti. Dalším velice rizikovým faktorem zejména pro pubescenty a adolescenty jsou vrstevnické skupiny (Kudrle in Kalina et al., 2003).

2 Protidrogová politika

„Protidrogová politika je komplexní a koordinovaný soubor preventivních, vzdělávacích, léčebných, sociálních, regulačních, kontrolních a dalších opatření, včetně vymáhání práva, uskutečňovaných na mezinárodní, národní, krajské a na místní úrovni. Jejím účelem je zabezpečit zdraví, ochranu a bezpečnost jednotlivců, společnosti, majetku před zdravotními, sociálními, ekonomickými škodami a dopady v podobě trestné činnosti, která je s drogami spojena.“ (Kiššová, 2011, s. 13)

Pro utváření protidrogové politiky jsou nezbytné čtyři pilíře, které tvoří její rámec. Efektivita těchto pilířů je podmíněna funkčním institucionálním prostředím, jehož základem jsou mezinárodní závazky, zkušenosti, kooperace, poznatky z výzkumu, informace a klasifikace opatření, díky nimž jsou financovány pouze efektivní činnosti a opatření. Mezi tyto pilíře zařazujeme:

- primární prevenci,
- léčbu a sociální začleňování,
- snižování dostupnosti drog,
- snižování rizik (Kiššová, 2011).

Pro vytvoření celistvé protidrogové politiky je dále nezbytné uplatňovat tři základní strategie, které vytvářejí podmínky pro výkon pilířů protidrogové politiky. Těmito strategiemi jsou:

- snižování nabídky drog,
- snižování poptávky po drogách,
- snižování rizik spojených s užíváním drog (Kiššová, 2011).

2.1 Protidrogová politika České republiky

V roce 1993 vláda České republiky začala realizovat národní protidrogovou politiku, kterou dále rozvíjí dle aktuálních potřeb. Vláda uskutečňuje protidrogovou politiku v souladu s mezinárodními úmluvami Organizace spojených národů o drogách, s Politickou deklarací o základních principech snižování poptávky po drogách Zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN z roku 1998, se závěry Dublinské konference o podobě budoucí protidrogové strategie Evropské unie – *Cesta zpět* z roku 2004. Dále pak s Politickou

deklarací a Akčním plánem o mezinárodní spolupráci, vedoucí k vytvoření komplexní a vyvážené strategie v rámci boje proti světovému problému drog vytvořené Komise pro narkotika v roce 2009, a s plánem činnosti Světové zdravotnické organizace *Zdraví pro všechny v 21. století* (Kiššová, 2011).

Protidrogová politika ČR vychází zejména z Protidrogové strategie a Protidrogového akčního plánu Evropské unie. Protidrogová strategie a akční plán jsou postaveny na základních principech EU: lidská práva, solidarita, rovnost, demokracie, svoboda, lidská důstojnost a právní stát. Konsolidace těchto principů spolu s vyváženým přístupem k redukci poptávky a nabídky po drogách jsou hlavními zásadami, které jsou důležité pro stanovení základních cílů, jimiž jsou: vysoká úroveň bezpečnosti celé společnosti, ochrana veřejného zdraví, ochrana a vzestup blaha jedince a široké společnosti. Česká republika se řídí těmito principy, zásadami a cíli a uplatňuje je v protidrogové politice (Kiššová, 2011).

V České republice je protidrogová politika zajišťována součinností zástupců orgánů veřejné správy, členy odborných společností a zástupci občanské společnosti. Nadřízeným orgánem je Úřad vlády České republiky. Na samotné realizaci se podílejí tyto subjekty: Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, ministerstva, kraje a obce, odborné společnosti, nestátní neziskové organizace, výzkumné instituce a vysoké školy (Kiššová, 2011).

2.1.1 Národní protidrogová strategie na období 2010 – 2018

Národní strategie 2010 – 2018 je ústředním dokumentem a programem postupů a účelů vlády České republiky při řešení záležitosti spojených s užíváním návykových látek. Rozvíjí předešlé strategie v souladu s aktuálními vědeckými poznatky, jejich účinky a důsledky v oblasti problematiky užívání drog. Její realizace je uskutečňována třemi akčními plány, každý na období 3 let. Strategie definuje cíle a priority při uskutečňování opatření v období devíti let. Klíčovými funkcemi strategie jsou:

- stanovení ústředních principů, přístupů, cílů a priorit;
- vytyčení institucionální a organizační sféry včetně odpovědnosti a pravomocí veřejné správy;
- koordinace součinnosti státních, nestátních a svépomocných organizací;
- umožnění organizacím, institucím a občanským společnostem aktivně se podílet na realizaci protidrogové politiky;

- informování laické i odborné veřejnosti o cílech, prioritách a formě protidrogové politiky (Kiššová, 2011).

Národní strategie stanovuje základní cíle, kterých chce dosáhnout za toto období. Cíle jsou v souladu se základními pilíři protidrogové politiky, jak je znázorněno v Tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Provázanost pilířů a cílů protidrogové politiky

	cíl I.	cíl II.	cíl III.	cíl IV.
Strategický cíl	Snížit míru experimentálního a příležitostného užívání drog zejména mladými lidmi	Snížit míru problémového a intenzivního užívání drog	Snížit potenciální rizika spojená s užíváním drog pro jednotlivce a společnost	Snížit dostupnost drog zejména pro mladé lidi
Pilíře protidrogové politiky	Primární prevence	Léčba a sociální začleňování	Snižování rizik	Snižování dostupnosti drog

Zdroj: Kiššová, L. Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 – 2018, 2011

Pro dosažení těchto cílů je nutné vytvořit odpovídající podmínky pro jejich realizaci a současně zdokonalit organizační prostředí. Proto jsou neodmyslitelnou složkou národní protidrogové strategie i intervence a opatření ve sférách mezinárodní spolupráce, výzkumu, monitoringu, evaluace, koordinace a financování (Kiššová, 2011).

3 Protidrogová politika Vězeňské služby

Vězeňská služba České republiky (dále jen VS ČR) má, v kontextu návaznosti na obecnou koncepci státu, rozpracovanu protidrogovou politiku. Vychází z uložených úkolů Akčního plánu Národní strategie protidrogové politiky. Tyto úkoly jsou zpracovány do Plánu činnosti VS ČR v protidrogové politice na dané období. Za protidrogovou politiku na úrovni VS ČR odpovídá Ministerstvo spravedlnosti respektive Generální ředitelství Vězeňské služby. Ministerstvo spravedlnosti také realizuje služby zaměřené na prevenci, léčbu, minimalizaci rizik a pomoc osobám závislým na návykových látkách ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody (Plán činnosti VS ČR, 2011).

Cíle a principy protidrogové politiky VS ČR se kryjí s cíli a principy protidrogové politiky národní i Evropské unie. Cíle a principy spočívají v:

- **důsledné protidrogové politice** spočívající v ochraně veřejného zdraví a bezpečnosti společnosti, jedince i majetku včetně ochrany před zdravotními, ekonomickými a sociálními dopady trestné činnosti spojené s výrobou, užíváním a distribucí návykových látek;
- **realistické protidrogové politice** a aktivitách, které se opírají o vědecká fakta jako je analýza současné situace a identifikace problémů, potřeb a priorit. Tyto poznatky jsou důsledně monitorovány, jejich účinnost je průběžně vyhodnocována a aktivity se přizpůsobují podle aktuálních vývojových trendů vědeckých poznatků a východisek v oblasti užívání návykových látek;
- **komplexním a dlouhodobém plánování**, ve kterém se stanovují přesné, realizovatelné a efektivní cíle a priority;
- **racionálním financování a garanci kvality služeb**, které spočívá v poskytnutí prostředků těm programům a službám, které jsou klasifikované jako efektivní a hodnotné;
- **partnerství a společenském přístupu**, které se odrážejí především v kooperaci se státními i nestátními neziskovými organizacemi, výzkumnými institucemi a univerzitami (Plán činnosti VS ČR, 2011).

Vězeňská služba ve své protidrogové politice uskutečňuje multidisciplinární, komplexní a vyvážený přístup. Přístup vychází ze tří zásadních strategií, které se vzájemně ovlivňují a doplňují. Těmito strategiemi jsou:

- snižování poptávky po omamných a psychotropních látkách, uskutečňované zejména primární prevencí, léčbou a začleňováním uživatelů do společnosti;
- snižování nabídky omamných a psychotropních látek, především pomocí zamezení výskytu nezákonné výroby, distribuce, přechovávání a užívání těchto látek;
- snižování zdravotních a sociálních rizik spojených s užíváním omamných a psychotropních látek (Plán činnosti VS ČR, 2011).

3.1 Plán činnosti na období 2011 – 2012

Plán činnosti na rok 2011 až 2012 zahrnoval nejen úkoly plynoucí z Národní strategie a Akčního plánu protidrogové politiky, ale přejímal i úkoly z Plánu činnosti na rok 2007 – 2010, zvláště ty, které dosáhly efektivity a potřeby např. jako základní intervenci používat především poradenství, zajistit činnost bezdrogových zón, poskytovat substituční léčbu, realizovat monitoring návykových látek prostřednictvím testování na přítomnost návykových látek v těle. Plán činnosti na období 2011 - 2012 byl ve srovnání s předcházejícím obdobím výrazně ohrožen úbytkem finanční dotace ze státního rozpočtu, proto musel vycházet spíše ze stabilizace dostupné úrovně protidrogových služeb a dalších složek protidrogové politiky. Velký důraz byl také kladen na kvalitu před zvyšováním kvantity. Plán činnosti VS ČR na další období bude schválen v prvním pololetí roku 2013 (Plán činnosti VS ČR, 2011).

3.2 Výkon protidrogové politiky

Protidrogovou politiku VS ČR realizují odborná pracoviště ve vazebních věznicích a věznicích, kterými jsou poradna drogové prevence, bezdrogová zóna se standardním zacházením, bezdrogová zóna s terapeutickým zacházením, oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protitoxikomanského a oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním návykových látek (Nařízení č. 36, 2010).

Poradna drogové prevence

Poradna drogové prevence je zřizována ve všech vazebních věznicích a věznicích, slouží jako poradní orgán ředitele ve sféře aplikace metod a forem zacházení s odsouzenými uživateli návykových látek. Její náplní je sbírat statistická data, navrhopvat metody a formy součinnosti dílčích oddělení v oblasti drogové problematiky, provádět preventivní a poradenskou činnost, spolupracovat se státními i nestátními institucemi, zabezpečit substituční léčbu a ochranné léčení v ambulantní formě, zprostředkovávat nabídku protidrogových služeb, účastnit se na vyhodnocování mimořádné situace související s drogami, dávat návrhy na opatření v oblasti drogové prevence, podílet se na odborné přípravě zaměstnanců a evidovat odsouzené, kteří projeví zájem o využívání protidrogových služeb (Nařízení č. 36, 2010).

Bezdrogová zóna se standardním zacházením

Bezdrogová zóna se standardním zacházením je zpravidla zřizována odděleně od prostor ostatních odsouzených. Jejím hlavním cílem je podpora abstinence v průběhu výkonu trestu. Práce s odsouzenými je založena na uplatňování psychologických, pedagogických a bezpečnostních přístupů vedoucích k motivaci abstinovat a žít zdravým způsobem života nejen v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, ale i na svobodě. Velmi důležité je vytvořit u odsouzeného náhled na jeho dosavadní způsob života a tím podpořit rozvoj pozitivních vzorců chování. Do bezdrogové zóny se standardním zacházením jsou zařazováni uživatelé návykových látek, kteří jsou motivováni k abstinenci, uživatelé návykových látek, kteří úspěšně absolvovali terapeuticko-výchovný program na specializovaném oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním návykových látek a odsouzení, kteří návykové látky neužívali, ale je důvod je považovat za ohrožené užíváním drog (Nařízení č. 36, 2010).

Bezdrogová zóna s terapeutickým zacházením

Bezdrogová zóna s terapeutickým zacházením je zpravidla zřizována odděleně od prostor ostatních odsouzených. Hlavním cílem je specializované, terapeutické působení na odsouzené za účelem minimalizace rizik spojených s užíváním drog, abstinence a motivace k léčbě. Primární činností je terapeuticko-výchovný program probíhající v rozsahu nejméně 10 hodin týdně, který je doplňován sociálně právním poradenstvím, vzdělávacími programy a dalšími terapeutickými a speciálně výchovnými postupy. Do bezdrogové zóny

s terapeutickým zacházením jsou zařazováni dřívější uživatelé návykových látek, kteří jsou motivováni pro práci v terapeutickém programu a chtějí snížit riziko relapsu. Další skupinou jsou uživatelé návykových látek, kteří prošli před nástupem do výkonu vazby nebo trestu léčením či terapeuticko-výchovným programem na specializovaném oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním návykových látek a mají zájem o specializované působení (Nařízení č. 36, 2010).

Oddělení specializované pro výkon ochranného léčení protitoxikomanského

Oddělení pro výkon ochranného léčení je vždy prostorově odděleno od ubytovacích prostor ostatních odsouzených. Jeho součástí je ubytovna, kulturní a terapeutická místnost, místnosti pro sebeobslužné aktivity a další prostory (jídlna, vycházkové prostory atd.). Odsouzení jsou na oddělení zařazováni na základě rozhodnutí soudu o ochranné léčbě protitoxikomanské. Terapeutické, psychologické, pedagogické a bezpečnostní přístupy mají za úkol motivovat odsouzeného k abstinenci a zdravému životnímu stylu jak v průběhu výkonu trestu, tak i na svobodě. Jsou realizované pomocí speciálně výchovných aktivit, které jsou cíleně zaměřeny na léčbu a prevenci zneužívání návykových látek. Terapeutický program v rozsahu nejméně 21 hodin týdně podléhá externí supervizi. Základními aktivitami programu zacházení jsou vzdělávací program a aktivity, sociálně právní poradenství, terapeutický program, sociálně psychologický výcvik a speciálně výchovné postupy. Nedílnou součástí odborného zacházení s odsouzenými je také zdravotní péče, která je zajišťována zdravotnickým personálem VS ČR eventuálně kooperací se zdravotnickými zařízeními mimo věznici (Nařízení č. 36, 2010).

Oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním návykových látek

Oddělení je vždy prostorově odděleno od prostor ostatních odsouzených, jeho součástí jsou prostory pro ubytování, kulturní a terapeutická místnost, místnost pro sebeobslužné aktivity, místnost určená pro individuální terapii a další prostory (jídlna, vycházkové prostory, pracoviště, dílny atd.). Na oddělení jsou zařazováni odsouzení, kteří před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody splňovali kritérium pro stanovení diagnózy Duševní porucha a porucha chování vyvolaná účinkem psychoaktivních látek - Syndrom závislosti a Škodlivé užívání podle Mezinárodní klasifikace nemocí. Jedná se o závislost na opioidech, závislost na sedativech nebo hypnotikách, závislost na kokainu a závislost na jiných stimulantech. Dále pak škodlivé užívání opioidů, škodlivé užívání sedativ nebo hypnotik, škodlivé užívání

kokainu a škodlivé užívání jiných stimulancií. Odsouzení musí být motivováni k aktivnímu řešení problému s užíváním návykových látek. Základem odborného zacházení je terapeutický program určený speciálně pro tuto cílovou skupinu. Jeho cílem je motivovat odsouzené k abstinenci a změně dosavadního životního stylu a to pomocí vytvoření nadhledu na vlastní chování a rozvoj sociálních dovedností nezbytných pro plnohodnotné začlenění do společnosti (Nařízení č. 42, 2009).

4 Výkon trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody je legislativně upraven Zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody. Činnost jednotlivých věznic se řídí nařízenými vydanými generálním ředitelem a metodickými pokyny ředitelů odborů Generálního ředitelství VS ČR. Tyto listiny slouží věznicím jako podklad pro vytvoření Vnitřního řádu dané věznice (Sochůrek, 2007).

Trest odnětí svobody se vykonává ve věznicích, které jsou členěny podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti do základních typů, kterými jsou:

Věznice s dohledem – typ A

Do tohoto typu věznice jsou umísťovány osoby odsouzené za trestné činy spáchané z nedbalosti, které doposud nevykonávaly trest odnětí svobody za úmyslný trestný čin. Odsouzení mají možnost volného pohybu po věznici a zpravidla vykonávají pracovní činnost mimo věznici. Na pracovištích provádí dohled zaměstnanec VS ČR nejméně jednou týdně. V době svého osobního volna mohou odsouzení opustit věznici, většinou bez doprovodu zaměstnance VS ČR, za účelem účasti na bohoslužbách, kulturních, sportovních a osvětových akcí. Návštěvy probíhají zpravidla bez dozoru zaměstnance VS ČR (Sochůrek, 2007).

Věznice s dozorem – typ B

Do tohoto typu věznice jsou umísťovány osoby odsouzené za trestné činy spáchané z nedbalosti, které již vykonávali trest odnětí svobody za úmyslný trestný čin a osoby odsouzené za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující dva roky, které doposud nevykonávaly trest odnětí svobody za úmyslný trestný čin. Pohyb odsouzených ve věznici je organizovaný za doprovodu zaměstnance VS ČR, výjimkou jsou odsouzení, kteří pracují ve vnitřní režii věznice, kteří se zpravidla mohou pohybovat bez dozoru. Odsouzení vykonávají pracovní činnost mimo věznici na nestřežených pracovištích a zaměstnanci VS ČR uskutečňují pouze namátkové kontroly. V době svého osobního volna mohou odsouzení opustit věznici za doprovodu zaměstnance VS ČR, za účelem účasti na bohoslužbách, kulturních, sportovních a osvětových akcí. Návštěvy probíhají zpravidla bez dozoru zaměstnance VS ČR (Sochůrek, 2007).

Věznice s ostrahou – typ C

Do tohoto typu věznice jsou umísťovány osoby odsouzené za úmyslný trestný čin, které nespĺňují podmínky zařazení do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou a osoby odsouzené za trestný čin spáchaný z nedbalosti, které nebyly zařazeny do věznice s dohledem nebo dozorem. Pohyb odsouzených ve věznici je organizovaný za doprovodu zaměstnance VS ČR, výjimkou jsou ti, kterým ředitel věznice povolil volný pohyb z důvodu práce ve vnitřní režii věznice. Odsouzení vykonávají pracovní činnosti na střežených pracovištích nebo v rámci věznice. Odsouzení na výstupním oddělení se mohou účastnit akcí pořádaných věznicí mimo věznici, vždy za doprovodu zaměstnance VS ČR. Návštěvy probíhají zpravidla pod dozorem zaměstnance VS ČR (Sochůrek, 2007).

Věznice se zvýšenou ostrahou – typ D

Do tohoto typu věznice jsou umísťovány osoby odsouzené na doživotí, hodnoceny jako zvlášť nebezpeční recidivisté, dále osoby, které spáchaly zvlášť závažný trestný čin ve výměře nejméně osmi let a osoby odsouzené za úmyslný trestný čin, které v předešlých pěti letech uprchly z výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody. Pohyb odsouzených ve věznici je možný, pouze pod dozorem příslušníka VS ČR. Odsouzení jsou uzamčeni na celách a vykonávají pracovní činnosti na střežených pracovištích v rámci věznice nebo v celách. Osobám není povolen volný pohyb ani při výkonu pracovních činností ve vnitřní režii věznice. Návštěvy probíhají pod dozorem zaměstnance VS ČR (Sochůrek, 2007).

Specializovaná oddělení

Ve věznicích jsou mimo standardní oddělení zřizována i oddělení se specifickým zacházením. Jsou určena užší skupině odsouzených. V každé věznici je zřízeno:

- **Nástupní oddělení** – zde jsou zařazeni všichni nově příchozí odsouzení. Délka pobytu je zpravidla dva týdny. Na nástupním oddělení zpracovávají odborní zaměstnanci komplexní zprávu a program zacházení. Odsouzený se seznamuje se Zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, s vnitřním řádem a dalšími vnitřními předpisy i s prostředím věznice. Před ukončením pobytu na tomto oddělení zasedá Komise pro zařazování odsouzených (dále jen Komise) složená z odborných zaměstnanců v čele s ředitelem věznice, kteří za přítomnosti odsouzeného projednají jeho zařazení na dané oddělení a je mu zároveň přidělen i vychovatel (Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

- **Výstupní oddělení** – zde jsou zařazeni odsouzení zpravidla šest měsíců před ukončením výkonu trestu. Jedná se o odsouzené, kteří vykonávají trest delší než tři roky a ti, kteří potřebují pomoc při vytváření podmínek pro samostatný způsob života (Zákon č. 169/1999 Sb.; Vyhláška č. 345/1999 Sb.).

Mezi specializovaná oddělení, která jsou zřizována pouze v některých věznicích, řadíme:

- **oddělení pro mladistvé** – odsouzení, kteří nedovršili 18 let;
- **oddělení pro výkon trestu trvale pracovní nezařaditelných** – odsouzení starší 65 let nebo s přiznaným invalidním důchodem ve třetím stupni či jejich zdravotní stav neumožňuje trvalé zařazení do pracovního procesu;
- **oddělení matek s nezletilými dětmi** – odsouzené vykonávají trest odnětí svobody a zároveň pečují o dítě zpravidla do 3 let věku dítěte;
- **oddělení pro výkon trestu pro odsouzené s poruchou duševní a s poruchami chování** – jedná se o odsouzené:
 - a) s poruchou duševní a poruchou chování,
 - b) s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním psychotropních látek,
 - c) s mentální retardací;
- **oddělení pro výkon doživotního trestu** – odsouzení, kterým byl uložen doživotní trest (Zákon č. 169/1999 Sb.).

S odsouzenými na specializovaných odděleních se zachází odlišným způsobem než s odsouzenými na běžných odděleních. Základní rozdíl je především v uzpůsobení programu zacházení podle potřeb specifických skupin odsouzených, rozdílný je tedy i režim dne, denní aktivity, stupeň zabezpečení atd.

Odsouzení v každé věznici jsou dále rozdělováni do jednotlivých diferenciačních skupin podle chování, jednání a přístupu k plnění povinností ve věznici. Tato vnitřní diferenciace věznice slouží u odsouzených jako silný motivační prvek, přispívá k zodpovědnému plnění všech povinností. Po ukončení pobytu na nástupním oddělení Komise projednává zařazení odsouzeného do jedné z prostupných skupin, kterými jsou:

- **první prostupná skupina** - sem jsou zařazováni odsouzení aktivně plnící program zacházení a stanovené povinnosti, jejich chování je plně v souladu s vnitřním řádem věznice;
- **druhá prostupná skupina** - sem jsou zařazováni zpravidla všichni odsouzení po ukončení pobytu na nástupním oddělení (můžeme to označit za startovací plochu) a také odsouzení s nestálým přístupem k plnění programu zacházení a proměnlivým plněním pravidel vnitřního řádu;
- **třetí prostupná skupina** - sem jsou zařazováni odsouzení neplnící program zacházení, nedodržující pravidla a ti, kteří se chovají v rozporu s vnitřním řádem (Popelka, 2012; Vnitřní řád věznice, 2012).

Návrh na přeřazení odsouzeného do jiné prostupné skupiny podává zpravidla vychovatel. Podkladem pro tento návrh bývá pravidelně vyhodnocovaný program zacházení nebo kázeňský trest. Na základě projednání Komise, ředitel věznice schválí návrh o přeřazení (Vnitřní řád věznice, 2012).

5 Věznice Světlá nad Sázavou

Věznice Světlá nad Sázavou se nachází v Kraji Vysočina v městě Světlá nad Sázavou. Věznice spadá do typu věznic s ostrahou. Je určena ženám vykonávající trest odnětí svobody v kategorii dohled, dozor a ostraha. Vedle těchto kategorií věznice umožňuje výkon trestu na specializovaných odděleních specifickým skupinám odsouzených, mezi které patří matky s nezletilými dětmi odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody ve věznici s dohledem, dozorem a ostrahou, trvale pracovně nezařaditelné ženy odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody ve věznici s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou a mladistvé ženy (Vnitřní řád věznice, 2012).

Areál budov Věznice Světlá nad Sázavou je v užívání VS ČR od začátku roku 2000. Až do roku 1999 zde probíhaly aktivity Školského úřadu Teplice, především škola v přírodě. Věznice byla uvedena do provozu 6. 11. 2000, ženy zde začaly vykonávat trest odnětí svobody v kategorii dozor. V následujících letech se umístování rozšířilo o ženy s trestem v kategorii ostraha, v roce 2013 v kategorii dohled. Komplex budov prošel zásadní rekonstrukcí v letech 2003 - 2004 a tím navýšil kapacitu na 400 míst. Díky rekonstrukci byly také rozšířeny prostory vhodné pro vzdělávání, zaměstnávání a výchovnou práci s odsouzenými. V letech 2011 - 2012 byly ve věznici vybudovány půdní vestavby, ve kterých jsou zřízeny nové ubytovací prostory. Ubytovací kapacita tím vzrostla na 740 míst. Od roku 2002 jako první a současně jediná věznice zajišťuje výkon trestu odsouzeným matkám s dětmi do tří let. Od poloviny roku 2002 byla rozšířena profilace věznice na výkon vazby těhotných žen a žen s novorozenci a od poloviny roku 2004 vzniklo zvláštní oddělení pro výkon vazby (Vězeňská služba ČR, 2009).

5.1 Protidrogové služby

5.1.1 Zdravotnické služby

Nejedná se o protidrogovou službu v pravém slova smyslu, ale o službu podporující prevenci drogové závislosti a užívání návykových látek ve věznici. Ve Věznici Světlá nad Sázavou, stejně jako v ostatních vazebních věznicích a věznicích, je prováděno testování na přítomnost omamných a psychotropních látek včetně alkoholu v těle odsouzených žen prostřednictvím monitoringu:

- náhodné testování každý půl rok minimálně u 15% všech odsouzených;

- náhodné testování každý půl rok minimálně u 50% odsouzených zařazených na oddělení Bezdrogové zóny se standardním zacházením (Metodický list č. 5, 2011).

Testování vždy probíhá na zdravotnickém středisku za přítomnosti zdravotní sestry a příslušnice dozorčí služby. Středisku je předem dodán, oddělením výkonu trestu, seznam odsouzených, u kterých je plánované testování. V seznamu je uvedeno jméno, příjmení a kód. Zdravotnické středisko každé popoletí odesílá hlášení o výsledcích monitoringu Odboru zdravotnické služby Generálního ředitelství VS ČR (Metodický list č. 5, 2011).

Postup při testování je následný:

- 1) Test moči se provádí pomocí detekčních souprav (multipanelů) dodávaných Odborem zdravotnické služby Generálního ředitelství VS ČR.
- 2) V případě pozitivního testu se vzorek odesílá do Toxikologické laboratoře Ústavu soudního lékařství a toxikologie ve Všeobecné fakultní nemocnici v Praze.
- 3) Pokud laboratoř potvrdí pozitivitu testu, je odsouzené uložen forezní postih, kterým bývá umístění na oddělení výkonu kázeňských trestů (Metodický list č. 5, 2011).

5.1.2 Poradna drogové prevence

Poradna drogové prevence ve Věznici Světlá nad Sázavou zahájila svojí činnost v roce 2000. Plní úkoly, které jdou definovány pro poradny drogové prevence (dále jen poradna), jimiž je sběr statistických dat z protidrogové oblasti prováděný jejím vedoucím od roku 2004 (výsledky sběru poradny ve Věznici Světlá nad Sázavou v Příloze č. 2), primární prevence zneužívání návykových látek, práce s uživateli i neuživateli návykových látek. Dále také výběr odsouzených na namátkový monitoring drog, organizování besed, sportovních a kulturních akcí a koordinace spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi. Pod záštitou poradny jsou organizovány Komponované programy prevence kriminality a užívání drog pro základní a střední školy. Všechny činnosti vykonává v souladu s obecnými zásadami bezpečnosti a zacházení s odsouzenými. Na každý rok se zpracovává Plán činnosti, který je součástí Plánu práce oddělení výkonu trestu (Nařízení č. 4, 2010).

Do péče poradny mohou být zařazeny odsouzené na základě vlastní žádosti a zájmu o udržení abstinence nebo na základě doporučení odborných zaměstnanců. Jedná se o odsouzené, které:

- absolvovaly terapeutický program na specializovaném oddělení;
- mají soudem uložené ochranné ústavní nebo ambulantní léčení;
- aktivně užívaly návykové látky před nástupem do výkonu trestu;
- dlouhodobě abstinovaly před nástupem do výkonu trestu;
- užívají jako primární drogou alkohol;
- návykové látky nikdy neužívaly.

Metodika služeb poradny vychází z publikace Seznam a definice výkonu drogových služeb vydané Národním monitorovacím střediskem pro drogy a drogové závislosti. **Poskytovanými službami** jsou:

Individuální psychoterapie - je prováděna odborným zaměstnancem kvalifikovaným pro určitý psychoterapeutický postup. Obsah terapie je určen daným psychoterapeutickým postupem – integrativní psychoterapii. Jednotlivá sezení trvají 30 minut (Miovská et al., 2006). Ve věznici ji vede vychovatel-terapeut. Jeho klientkami jsou odsouzené, které mu doporučí psycholog nebo které o pomoc požádají samy.

Skupinová terapie a poradenství - je zaměřeno na problémové a potencionálně-problémové oblasti života. Hlavní činností je nácvik komunikačních dovedností a zvládnutí rolí. Práce má poradensko-edukativní charakter s psychoterapeutickými prvky. Vedou se tematické skupiny, motivační a interakční skupiny a komunitní setkání. Jednotlivá sezení trvají 120 minut (Miovská et al., 2006). Skupinovou terapii a poradenství ve věznici vykonávají psycholog a speciální pedagog. Vedou společně dvě skupiny určené pro motivované uživatelky návykových látek. Jedná se o *Krátký kurz konfliktů* a *Program pro odsouzené ženy zaměřený na zvyšování motivace k drogové abstinenci*.

Individuální terapie a poradenství - je zaměřeno na řešení aktuálních problémů a posilování kompetencí je řešit, individuální konzultace týkající se léčebného programu se zaměřením na posilování a rozvoj konkrétních schopností a dovedností. Strukturované poradenství s prvky psychoterapie je zaměřené na rozvoj efektivnějšího jednání a dosahování vlastních cílů. Jednotlivá sezení trvají 30 minut (Miovská et al., 2006). Individuální poradenství poskytují všichni členové poradny. Obecné poradenství je zaměřené na řešení problémů ve spojitosti s drogovou minulostí.

Primární prevence - je zaměřena na podporu protidrogových postojů, rozvoj sociálních schopností a dovedností a to především navazování zdravých vztahů, schopnost vzdorovat sociálnímu tlaku, efektivní řešení konfliktů apod. Dále se soustřeďuje na rozvoj pozitivních návyků v oblasti trávení volného času. Primární prevence zahrnuje konzultaci, přednášku, distribuci informačního materiálu, aktivní sociální učení, relaxační techniky, diskuzi, dramatickou výchovu. Jednotlivá sezení trvají zpravidla 45 minut (Miovská et al., 2006). Primární prevenci zajišťují speciální pedagog, psycholog a vychovatel – terapeut.

Sociální práce - je založena na zlepšování sociální situace odsouzených a schopnosti řešit vlastní sociální problémy. Jedná se především o pomoc v sociálně-právní oblasti a zprostředkování služeb. Jednotlivá sezení trvají zpravidla 30 minut (Miovská et al., 2006). Sociální práci vykonává sociální pracovník, za odsouzenými dochází na jejich vlastní žádost.

Kontaktní práce - je zaměřena na rozvoj komunikace, schopnost vyjádřit své potřeby a naučit využívat pomoci prostřednictvím nabízených služeb. Hlavním cílem je vytvoření vzájemné důvěry, která je potřebná pro další práci s odsouzenou. Jednotlivá sezení trvají zpravidla 10 minut (Miovská et al., 2006). Kontaktní práci vykonává speciální pedagog a psycholog. Jejich úkolem je vyhledávat budoucí možné klientky poradny, navázat s nimi kontakt, zmapovat jejich potřeby a nabídnout jim další spolupráci.

Krizová intervence - je diagnosticko-terapeutická činnost zaměřená na zvládnutí psychické krize. Práce s odsouzenou zahrnuje rozhovor směřovaný k zjištění příčin krizového stavu, intervenci zacílenou na zvládnutí krize a návrh opatření. Může se jednat o jednorázové nebo opakované setkání. Jednotlivá sezení trvají zpravidla 30 minut (Miovská et al., 2006). Krizovou intervenci zajišťuje psycholog a to na základě vlastní žádosti odsouzené nebo na žádost zaměstnance oddělení výkonu trestu, který má odsouzenou na starost.

Beseda - je vedena formou jednorázových nebo vícečetných primárně-preventivních činností. Je zaměřena na zjišťování znalostí, názorů a postojů, z nichž přednášející vychází a zaměřuje se na téma, které je třeba objasnit. Přednášející odpovídá na dotazy a dává možnost vyjádřit svůj názor přítomným osobám. Jednotlivá sezení trvají 45 minut (Miovská et al., 2006). Ve Věznici Světlá nad Sázavou se konají besedy a přednášky se zdravotnickou, psychologickou a sociální tematikou pro odsouzené i zaměstnance. V roce 2013 jsou plánovány besedy na téma: Zdravotní dopady toxikomanie na ženy (vrchní zdravotní sestra), Činnost a služby hepatologické poradny (MuDr. Řehák), Probační a mediační služba – možnosti a meze pomoci uživatelům návykových látek (pracovnice

probační a mediační služby Mgr. Koubková), Představujeme Pracovní agenturu a doléčovací centrum (Sananim o. s.).

Informační servis - je založen na podávání informací na základě zájmu odsouzené. Informace jsou poskytovány s ohledem na situaci, stav odsouzené a možnosti zaměstnance. Jsou zde podávány především informace o bezpečném užívání návykových látek, bezpečném sexu, o literatuře zabývající se touto tematikou, dále informace z oblasti sociálně právní a zdravotní a další potřebné informace. Jednotlivá sezení trvají zpravidla 5 minut (Miovská et al., 2006). Informační servis poskytují všichni členové poradny. Odsouzené žádají především informace o ambulantních léčbách, terapeutických komunitách a organizacích zabývajících se pomocí drogově závislým v místě jejich bydliště. Konzultují zdravotní, rodinné a vztahové problémy.

Personální zastoupení

V poradně pracují: speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník, vychovatel-terapeut a vrchní zdravotní sestra. Řízením poradny je pověřený speciální pedagog, který minimálně jednou za měsíc svolává schůzku členů poradny (Nařízení č. 4, 2010).

5.1.3 Bezdrogová zóna se standardním zacházením

Ve Věznici Světlá nad Sázavou byla dne 18. 2. 2005 zřízena Bezdrogová zóna s terapeutickým zacházením. Z finančních důvodů byla zrušena a 13. 10. 2010 nahrazena Bezdrogovou zónou se standardním zacházením (dále jen bezdrogová zóna). Je oddělena stavebně a technicky od ostatních prostor věznice, funguje jako samostatné oddělení. Nachází se zde osm ložnic s celkovou kapacitou 30 lůžek. Každá ložnice má vlastní sociální zařízení. Realizace skupinové terapie, relaxačních technik a poradenství probíhá na společenské místnosti, k vykonávání sebeobslužných aktivit slouží sebeobslužná místnost, která je vybavena elektrickými spotřebiči, skříněmi a dalším vybavením potřebným pro tyto činnosti. Ke kouření slouží samostatná místnost. Pro venkovní aktivity je určeno hřiště a vycházkový dvůr, které jsou vyhrazeny pouze pro bezdrogovou zónu, odsouzené je mohou využívat dle časového rozpisu dne. K objektu patří také zahradnické centrum zahrnující dva skleníky, zeleninové a květinové záhony. Strava pro odsouzené je zajištěna ve vězeňské jídelně (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011).

Na bezdrogovou zónu jsou zařazovány odsouzené minimálně na dobu šesti měsíců, horní hranice je posuzována individuálně. Ženy zařazené do věznice typu dozor jsou

na oddělení přijímány na základě vlastní žádosti (vzor viz. Příloha č. 3) a musí splňovat jednu z následujících podmínek:

- užívaly omamné a psychotropní látky, jsou motivované k abstinenci, v předchozím trestu neabsolvovaly terapeutický program na bezdrogové zóně ve Věznici Světlá nad Sázavou;
- užívaly omamné a psychotropní látky, úspěšně prošly terapeuticko-výchovným programem na specializovaném oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování, způsobenou užíváním návykových látek. Nyní abstinují, lze očekávat s ohledem na délku trestu, že budou zařazeny na bezdrogovou zónu na dobu nejméně 6 měsíců (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011).

Na oddělení bezdrogové zóny se nezařazují odsouzené, u kterých Komise shledala osobnostní, trestněprávní a jiné okolnosti, které vylučují pobyt na bezdrogové zóně, nebo pokud lékař nedoporučil pobyt vzhledem ke zdravotnímu stavu. Na toto oddělení nemohou být přijímány také ženy, které jsou odsouzené za trestné činy § 187, § 187a, § 188, § 188a¹ dle Zákona č. 140/1961 Sb. trestní zákoník a dle jeho novely Zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník za trestné činy § 274, § 283, § 284, § 285, § 286 a § 287² (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011).

Cíle oddělení bezdrogové zóny:

- u odsouzených v průběhu výkonu trestu odnětí svobody snížit sociální a zdravotní rizika vyplývající z užívání omamných a psychotropních látek a snížit rizika relapsu;
- směřovat k postupné změně chování a postojům k trestné činnosti a užívání návykových látek;
- posilovat a upevňovat sociální dovednosti vedoucí k lepšímu pochopení a řešení konfliktů, problémů a nepříznivých životních situací;

¹ § 187 nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů; § 187a nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů (přechovávání pro sebe); § 188 nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů (předmět k nedovolené výrobě); § 188a šíření toxikomanie

² § 274 ohrožení pod vlivem návykové látky; § 283 nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy; § 284 přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy; § 285 nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku; § 286 výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy; § 287 šíření toxikomanie

- zajistit kritický náhled na vlastní jednání a chování, které vedlo k nynějšímu stavu;
- vytvářet a posilovat pracovní návyky;
- pomáhat při zprostředkování kontaktu s organizacemi zajišťující poradenství a léčbu osobám po výkonu trestu odnětí svobody a pro osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011).

Personální zastoupení

Na bezdrogové zóně s odsouzenými pracují: speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník, vychovatel-terapeut, vychovatel a vrchní zdravotní sestra. Zaměstnanci na pravidelných schůzkách projednávají u jednotlivých odsouzených jejich dosavadní činnosti, pokroky, problémy, omezení atd. Vychovatel tyto informace využije při vyhodnocování programu zacházení. Pro ostatní členy jsou tyto poznatky důležité při stanovování vhodných metod práce a postupů s konkrétními odsouzenými (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011).

5.1.4 Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi

Věznice Světlá nad Sázavou v současné době spolupracuje pouze s nestátní neziskovou organizací Sananim o. s. V minulosti s věznicí spolupracovala organizace Laxus o. s., která již působí pouze v Královéhradeckém a Pardubickém kraji, a Podané ruce o. s., jejichž služby mohou využívat odsouzené korespondenčně. Odsouzené mají možnost individuálně navázat kontakt se sociální firmou Semitam s. r. o. se sídlem v Havlíčkově Brodě, která zaměstnává ženy po výkonu trestu odnětí svobody.

Sananim o. s. začal s věznicí spolupracovat v roce 2011. Služby pro zaměstnance věznice spočívají v poskytování informačního servisu týkajícího se drogové problematiky a umožnění stáže na jejich pracovištích. Jeho zaměstnanci úzce spolupracují se zaměstnanci poradny a bezdrogové zóny ve věznici. Pololetně vyhodnocuje poskytované služby a spolupráci s věznicí (Dohoda o spolupráci, 2011).

Odsouzeným zneužívajícím nebo závislým na omamných a psychotropních látkách organizace nabízí programy poradenské pomoci s cílem řešit problémy související s návykovými látkami, motivovat odsouzené ke změně životního stylu a snížit riziko relapsu po opuštění výkonu trestu odnětí svobody. Sananim o. s. nabízí odsouzeným také služby mimo věznici, zejména těm, které mají být v blízké době propuštěny z výkonu trestu. Jedná

se především o kontakt s rodinou, postpenitenciární péči, zprostředkování podpůrných služeb v místě, kde bude odsouzená po výkonu trestu pobývat, zprostředkování pobytu na detoxifikačním oddělení, zajištění léčby a služeb následné péče (Dohoda o spolupráci, 2011).

Spolupráce odsouzených se Sananimem o. s. je zcela dobrovolná. V roce 2013 navštěvují věznici jedenkrát za týden dva pracovníci. Největší zájem odsouzených je o individuální poradenství a terapii, terapeutickou skupinu, pracovní poradenství a účast na besedách. Část drogově závislých žen má zájem o zprostředkování ambulantní léčby či pobytu v denním stacionáři, který Sananim o. s. spravuje.

6 Požadavky na odborný personál

Významným předpokladem naplňování účelu výkonu vazby a trestu odnětí svobody je odborná příprava příslušníků i občanských zaměstnanců VS ČR, která se opírá o propojení teorie s praxí. Základní odbornou přípravou musí projít každý nově přichozí zaměstnanec. Člení se dle zařazení zaměstnance do jednotlivých jednotek se zřetelem na kvalifikační předpoklady a požadavky zastávané funkce. Odborná příprava je realizována Institutem vzdělávání Vězeňské služby České republiky ve Stráži pod Ralskem. Jedná se o rezortní vzdělávací zařízení s celorepublikovou působností zajišťující základní odbornou teoretickou i praktickou přípravu a rozvoj dalších odborných kompetencí v průběhu profesní dráhy (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007a). Institut vytváří na základě požadavků Úřadu vlády České republiky *Program celoživotního vzdělávání pro zaměstnance Vězeňské služby ČR*, který obsahuje devět stupňů vzdělávacích aktivit: Základní odborná příprava, služební a profesní příprava, studium personálu při zaměstnání, celoživotní vzdělávání, spolupráce s nestátními organizacemi, výměna zkušeností, spolupráce s vysokými školami, přednášková a osvětová činnost, studijní a badatelské aktivity, environmentální výchova (Vězeňská služba, 2012).

6.1 Personál zabezpečující protidrogové služby

Pracovní náplň odborných pracovníků zabezpečující protidrogové služby je určována dle Seznamu a definice výkonu drogových služeb³. Kvalifikační požadavek pro výkon protidrogových služeb je adiktologický kurz zaměřený na příslušnou specializaci. Kvalifikační požadavek je též splněn v případě, že pracovník má minimálně 2 roky praxe v oblasti práce s uživateli návykových látek. Terapeutické metody má oprávnění vykonávat pouze speciálně vyškolený zaměstnanec (Nařízení č. 36, 2010).

Každý odborný pracovník má individuální vzdělávací plán orientovaný na činnosti realizované v rámci protidrogových služeb, včetně odborných kurzů, stáží a konferencí apod. Individuální plán zpracovává vedoucí oddělení výkonu vazby a výkonu trestu (Nařízení č. 36, 2010).

³ MIOVSKÁ, L. et al. *Seznam a definice výkonů drogových služeb*. 1.vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. ISBN 80-86734-81-1

Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky nabízí tyto specializační kurzy zaměřené na drogovou problematiku:

- **Protidrogová prevence I.** - je kurz určený pro široké spektrum zaměstnanců VS ČR. Absolvent je kompetentní spolupracovat na protidrogových programech a aktivně se zapojit do protidrogové prevence. Kurz trvá 5 pracovních dní s dotací 32 hodin (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007b).
- **Protidrogová prevence II.** - je kurz určený pro široké spektrum zaměstnanců VS. Kurz trvá 5 pracovních dní s dotací 32 hodin. (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007c).
- **Prevence kriminality v souvislosti s abúzem návykových látek** - je kurz určený pouze vychovatelům a dozorcům 1. třídy. Kurz je rozdělen na část praktickou a část výcvikovou. Kurz trvá 5 pracovních dní s dotací 32 hodin (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007d).
- **Zacházení s drogově závislými vězni** - je kurz určený pouze pro psychology a speciální pedagogy. Kurz je rozdělen na část praktickou a část výcvikovou. Kurz trvá 5 pracovních dní s dotací 32 hodin (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007e).
- **Výcvik personálu poraden drogové prevence a pro výkon ambulantní ochranné protitoxikomanské a protialkoholní léčby ve věznicích ČR** - je kurz určený pouze pro zaměstnance-specialisty a vychovatele, pracovníky poraden drogové prevence, bezdrogových zón, specializovaných oddělení pro výkon ochranného léčení protitoxikomanského a protialkoholního, a specializovaných oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování, která je způsobena užíváním psychotropních látek. Kurz je rozdělen na část obecnou, speciální a aplikovanou. Kurz trvá 4 týdny s dotací 150 hodin (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007f).
- **Trend léčby drogových závislostí v České republice** - je kurz určený pouze pro vychovatele, speciální pedagogy, psychology a sociální pracovníky. Kurz trvá 5 pracovních dní s dotací 32 hodin (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007g).

- **Tělo jako prostředek pro práci pedagoga v preventivní protidrogové péči** - je kurz určen pouze pro speciální pedagogy. Absolvent by měl být schopen nabyté zkušenosti využívat při individuální a poradenské činnosti s odsouzenými závislými na návykových látkách. Získané poznatky předává svým kolegům (vychovatelům, sociálním pracovníkům apod.). Kurz trvá 2 týdny s dotací 64 hodin (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007h).
- **Sebezkušenostní psychoterapeutický výcvik** - je kurz určen pro zaměstnance vykonávající skupinovou terapii. Kurz je rozdělen na část teoretickou, sebezkušenostní výcvik – praktický nácvik psychoterapeutických technik, a poslední je praktická část ve vedení skupiny – vedení skupinové a individuální terapie. Kurz trvá 10 týdnů s dotací 320 hodin (Institut vzdělávání Vězeňské služby České republiky, 2007i).

6.2 Personál zabezpečující protidrogové služby ve Věznici Světlá nad Sázavou

Ve Věznici Světlá nad Sázavou zabezpečuje protidrogové služby speciální pedagožka, psychologka, vychovatel-terapeut, sociální pracovníce, vychovatelka a vrchní zdravotní sestra. Individuální plán vzdělávání jednotlivých odborných zaměstnanců je v Příloze č. 4.

Požadavky na odborné vzdělání a výkony jednotlivých pracovníků ve věznici:

- **Speciální pedagog** - má vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu v pedagogické oblasti. Součástí jeho odborné kvalifikace je základní adiktologický kurz, Sebezkušenostní psychoterapeutický výcvik, Výcvik personálu poraden drogové prevence a pro výkon ambulantní ochranné protitoxikomanské a protialkoholní léčby ve věznicích ČR, Vzdělání v oblasti intervenčních metod užívaných v terapeutické komunitě, Vzdělání v oblasti intervenčních metod v penitenciární praxi a další adiktologicky zaměřené kurzy. Předpokladem jeho práce je praxe v oblasti drogové problematiky a zacházení s uživateli návykových látek. Speciální pedagog je vedoucím poradny a působí na bezdrogové zóně. Jeho náplní práce je individuální terapie a poradenství, skupinová terapie a poradenství, kontaktní práce a informační servis.
- **Psycholog** - má vysokoškolské vzdělání získané studiem magisterského studijního programu v oboru psychologie. Součástí jeho odborné kvalifikace je základní adiktologický kurz, Sebezkušenostní psychoterapeutický výcvik, Vzdělání v oblasti

intervenčních metod v penitenciární praxi a další psychologicko-adiktologicky zaměřené kurzy. Předpokladem jeho práce je praxe v oboru psychologie a adiktologie. Psycholog působí v poradně drogové prevence a na bezdrogové zóně. Jeho náplní práce je individuální terapie a poradenství, skupinová terapie a poradenství, kontaktní práce, krizová intervence a informační servis.

- **Vychovatel-terapeut** - má vysokoškolské vzdělání získané studiem magisterského studijního programu v pedagogické oblasti. Součástí jeho odborné kvalifikace je výcvik v Integrované psychoterapii a různé kurzy zaměřené na psychoterapii a drogovou problematiku. Předpokladem jeho práce je praxe v psychoterapii a drogové problematice. Vychovatel-terapeut působí v poradně a na bezdrogové zóně. Jeho náplní práce je psychoterapie, individuální terapie a poradenství, skupinová terapie a poradenství, kontaktní práce, krizová intervence a informační servis.
- **Sociální pracovník** - má vysokoškolské vzdělání získané studiem bakalářského studijního programu v oboru sociální práce. Součástí jeho odborné kvalifikace jsou různé kurzy zaměřené na sociální práci a drogovou problematiku. Předpokladem jeho práce je praxe v oblasti drogové problematiky. Sociální pracovník působí v poradně a na bezdrogové zóně. Jeho náplní práce je sociální práce a informační servis.
- **Vychovatel** - má vysokoškolské vzdělání získané studiem bakalářského studijního programu v pedagogické oblasti. Součástí jeho odborné kvalifikace jsou různé kurzy zaměřené na drogovou problematiku. Předpokladem jeho práce je praxe v oblasti drogové problematiky. Vychovatel působí na bezdrogové zóně. Jeho náplní práce je mimo běžných vychovatelských činností informační servis, pod vedení speciálního pedagoga a psychologa provádí skupinovou terapii a poradenství.
- **Vrchní zdravotní sestra** - má vyšší odborné vzdělání v oboru zdravotní sestra. Součástí její odborné kvalifikace jsou různé kurzy zaměřené na drogovou problematiku. Předpokladem její práce je praxe v oblasti zdravotnictví a drogové problematiky. Zdravotní sestra působí v poradně a bezdrogové zóně. Její náplní práce je poskytovat informační servis.

7 Zacházení s odsouzenými

Za účelem zvýšit efektivitu výkonu trestu odnětí svobody a redukovat negativní dopady spojené s výkonem trestu svobody stanovila Rada Evropy zásady zacházení s odsouzenými. Zásady jsou uplatňovány ve všech typech věznic v závislosti na míře upotřebitelnosti. Mezi zásady patří:

- **Zásada individualizace** - stanovuje potřebu zohledňovat veškeré zvláštnosti odsouzeného, ať už se jedná o osobnost, způsob chování, druh trestu, postoj k vlastní trestné činnosti, tak i odpovědnost a snahu řešit svojí situaci. Diagnostika individualit odsouzeného slouží jako základ pro vypracování programu zacházení.
- **Zásada normálnosti** - stanovuje potřebu přizpůsobit život ve věznici takovým způsobem, aby se co nejvíce podobal životu na svobodě včetně všech povinností, nároků a požadavků. Nácvik zvládnání každodenních povinností a schopnost rozvrhnout si svůj čas je předpokladem pro plnohodnotné začlenění do společnosti.
- **Zásada odpovědnosti** - stanovuje potřebu vytvářet takové prostředí ve věznici, aby se odsouzený mohl co nejvíce rozhodovat a nést odpovědnost za svá rozhodnutí. Jedná se například o výběr náplně programu zacházení nebo možnost vlastním přičiněním získat určité výhody. Mezi důležitou složku, kterou výchovně ovlivňují odborní zaměstnanci, patří také přijetí odpovědnosti za vlastní trestnou činnost a plně si uvědomit důsledky svého chování.
- **Zásada bezpečnosti a bezpečí** - stanovuje potřebu snížení rizika jak pro společnost, tak i pro odsouzeného, ostatní odsouzené i personál. Nebezpečí se úměrně zvyšuje s výší trestu. Na snižování rizik se podílí vhodně zvolené aktivity programu zacházení, krizová centra, ale také stavebně-technické zabezpečení.
- **Zásada postupu** - stanovuje potřebu individuálního plánování výkonu trestu. Jedná se o jednotlivé cíle, postupy a vedení, motivování, průběžné hodnocení, které umožní odsouzenému vzhled na jeho dosavadní chování a jednání.
- **Zásada neoddělování** - stanovuje potřebu neseparovat především doživotně odsouzené od ostatních. Podle posouzení odborného pracovníka jsou odsouzení zařazováni na část aktivit s ostatními, což má velký psychologický význam.

- **Zásada reintegrace** - stanovuje potřebu zacházet s odsouzenými takovým způsobem, aby se po ukončení trestu odnětí svobody plně integrovali do společnosti. Jedná se především o rozvoj a upevňování pozitivních vzorců chování, schopností a vědomostí, které mu pomohou žít ve společnosti bezproblémovým způsobem (Černíková, 2008).

7.1 Program zacházení

Program zacházení je souhrnem metod a forem práce s odsouzeným a činností, které bude odsouzený v průběhu trestu vykonávat. Vytváří se vždy v souladu s délkou trestu, typem věznice, individuálními potřebami a dovednostmi odsouzeného. Nejdůležitější je stanovit přesný cíl, který by měl napomáhat rozvoji žádoucího chování, jednání a souběžně potlačovat nežádoucí chování. Cíle se průběžně kontrolují a hodnotí. Program zacházení vytváří spolu s odsouzeným speciální pedagog v součinnosti s psychologem, sociálním pracovníkem a vychovatelem. Program zacházení je pravidelně vyhodnocován a to z důvodu zjištění jeho efektivního působení a spokojenosti odsouzeného. V případě potřeby je přehodnocen nebo doplněn (Popelka, 2012).

Aby byl program zacházení efektivní je vždy zpracováván na základě těchto zásad:

- **individuální přístup** – ohled na osobnost, charakter a zvláštnosti odsouzeného;
- **motivace** – nalézt prvek, který bude na odsouzeného působit motivačně;
- **komplexnost** – práce se všemi složkami, celistvě působit na odsouzeného;
- **přiměřenost** – klást nároky s ohledem na schopnosti a možnosti odsouzeného;
- **cílevědomost** – stanovit takový cíl, který je reálný a jasný s ohledem na osobnost a životní zkušenost odsouzeného;
- **zpětná vazba** – pozorovat jak se odsouzený projevuje a jak jedná včetně pohovorů s ním;
- **soustavnost** – souvislost mezi aktivitami, které směřují k pozitivním změnám a cíli, dlouhodobé působení;
- **systematičnost** – realistické a srozumitelné působení;
- **perspektivnost** – nepůsobit samoučelně, jen „na oko“, vytvořit u odsouzených potřebnost určitého chování a jednání (Sochůrek, 2007).

Každá věznice nabízí určitý soubor aktivit podle svých možností, ze kterých si odsouzený vybírá ty, které mu vyhovují. Pokud si nevybere žádnou z aktivit, je mu stanoven minimální program zacházení, který zahrnuje pouze pracovní aktivity. Program zacházení je komplexem pracovních, vzdělávacích, sociálně výchovných, zájmových aktivit a aktivit zaměřených na oblast utváření vnějších vztahů (Popelka, 2012).

Pracovní aktivity - jsou podstatnými a klíčovými činnostmi z důvodu nevytvořených nebo nedostatečných pracovních návyků odsouzených. Tyto návyky se ve věznicích upevňují především pracovní činností v běžném provozu věznice, zejména úklidové práce, práce v kuchyni, údržbářská práce a další. Odsouzení mají dále možnost být zaměstnání u firem, které spolupracují s danou věznicí. Výkon práce u těchto firem se řídí zákoníkem práce a je finančně honorován. Před zařazením do zaměstnání musí odsouzený projít lékařským vyšetřením o zdravotní a psychické způsobilosti (Popelka, 2012).

Vzdělávací aktivity - se uskutečňují ve Vzdělávacím středisku VS ČR (dále jen vzdělávací středisko). Většina odsouzených má pouze základní vzdělání, což jim uzavírá mnoho možností na trhu práce. Vzdělávací aktivity slouží tedy hlavně pro zvýšení sebevědomí a možnost zapojení do společnosti a rozmanitého trhu práce. Odsouzení mají možnost dokončit si základní vzdělání, vyučit se v oboru nebo požádat o pomoc vzdělávací středisko při studiu střední nebo vysoké školy prostřednictvím korespondenčního studia, s kterými nemá věznice uzavřenou dohodu. Nabízeny jsou také různorodé kurzy, které zvyšují kvalifikaci odsouzených. Vydané vysvědčení, výuční list nebo osvědčení jsou platné po celé České republice a není z nich patrné, že je osoba získala ve výkonu trestu odnětí svobody (Popelka, 2012).

Speciálně výchovné aktivity - jsou zacílené především na posilování sociálních dovedností a schopností tak, aby mohl odsouzený žít bezkonfliktním způsobem ve společnosti. Základními činnostmi je psychologické a pedagogické působení odbornými zaměstnanci, zejména psychologické, sociálně právní, pedagogické poradenství a aktivity s psychoterapeutickými složkami jako jsou např. dramaterapie, psychodrama, pohybová terapie, arteterapie a další. Aktivity mohou být zaměřeny na jednotlivce či skupinu (Popelka, 2012).

Zájmové aktivity - mají za hlavní cíl odreagování, uvolnění napětí i agrese u odsouzených. Důležitá je také motivace a získání nezbytných dovedností, protože většina těchto osob ve svém civilním životě nevykonávala žádné plnohodnotné volnočasové aktivity

a zaměřovala se na páchaní trestné činnosti. Velký přínos mají zejména u kolektivních činností, v oblasti sebeovládání a zvládání krizových sociálních situací. Zájmovými činnostmi mohou být sportovní aktivity, rukodělné práce, zpěv a mnoho dalších (Popelka, 2012).

Aktivity zaměřené na oblast utváření vnějších vztahů - jsou zaměřeny na rozvíjení sociálních vztahů s osobami mimo věznici. Jedná se především o utužování pozitivních vztahů s rodinou, partnerem, dětmi, přáteli ale i s organizacemi pomáhající osobám ve výkonu trestu nebo propuštěným z výkonu trestu (Popelka, 2012).

7.2 Program zacházení ve Věznici Světlá nad Sázavou

Odsouzené umístěné na standardních odděleních mají možnost výběru aktivit a kroužků, jejich počet není nijak omezen. Obvykle si však odsouzené volí dvě až tři volnočasové aktivity. Odsouzené si vybírají z aktivit uvedených v Příloze č 5.

Program zacházení u odsouzených zařazených na specializovaných odděleních se v určitých částech programu liší od standardního oddělení.

- **Výstupní oddělení** – výběr aktivit je přizpůsoben faktu, že odsouzená v dohledné době opustí věznici. Je kladen důraz především na sebeobslužné činnosti, pracovní a vzdělávací činnosti.
- **Oddělení pracovně nezařaditelných** - odsouzené se účastní aktivit dle svého výběru s ohledem na jejich zdravotní stav.
- **Oddělení matek nezletilých dětí** – obsah a formy zacházení jsou uzpůsobeny psychickým a fyziologickým zvláštnostem matek a jejich dětí. Matka má za povinnost celodenně pečovat o své dítě. Věznicí jsou organizovány akce mimo věznici spojené s aktivním pohybem, hrou, rozvíjení estetického cítění pomocí vnímání a pozorování.
- **Oddělení mladistvých** – u mladistvých žen jsou uplatňovány individuální způsoby zacházení zaměřené na rozvoj kognitivní, emocionální, sociální zralosti a morálně volních vlastností. Jsou vedeny k aktivitám, které odpovídají jejich vývojovým potřebám. Program zacházení je koncipován tak, aby v dopoledních hodinách byla zabezpečena vzdělávací nebo pracovní činnost.
- **Oddělení bezdrogové zóny se standardním zacházením** – podrobně popsáno v následujícím oddílu.

7.2.1 Program zacházení na Bezdrogové zóně se standardním zacházením

Program zacházení uplatňovaný na bezdrogové zóně vychází z modelu komunitně-skupinové terapie závislosti. Důraz je kladem na pracovní činnosti doplněné skupinovou terapií, fyzickou zátěží a účastí ve zvolených zájmových aktivitách. Vzor programu zacházení v Příloze č. 6.

Pracovní aktivity - odsouzené na bezdrogové zóně jsou ve většině případů pracovně zařazené. Cílem je vytvářet a posilovat pracovní návyky a dovednosti, tak aby se staly trvalými. Odsouzené provádí úklidové a sebeobslužné práce na oddělení a vykonávají brigádnické práce v prospěch věznice nebo města Světlá nad Sázavou. Účast v pracovních aktivitách je povinná (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011).

Vzdělávací aktivity - odsouzené, které nejsou pracovně zařazené, dochází zpravidla do školského vzdělávacího střediska. V tomto případě jsou vzdělávací aktivity povinné (Rozhodnutí ředitele, 2011). Odsouzené si mohou vybrat některý z kurzů probíhajících jedenkrát týdně v odpoledních hodinách na školském vzdělávacím středisku. Ve školním roce 2012/2013 je to *Kurz základy obsluhy PC* (začátečníci i pokročilí) a *Kurz základy první pomoci*.

Sociálně výchovné aktivity – odsouzené mohou využívat následující služby:

- **Individuální poradenství** - odborní zaměstnanci na základě žádosti odsouzených poskytují poradenství zacílené na řešení individuálních problémů a schopnosti samostatně řešit a zvládat tyto problémy.
- **Informační servis** - odborní zaměstnanci informují odsouzené na základě jejich žádosti v oblasti drogové prevence, azylových domů, charitativních zařízení, terapeutických komunit, civilních zařízení a dalších organizací zabývajících se poradenstvím a léčbou závislostí.
- **Krizová intervence** - odborný zaměstnanec provádí diagnostiku aktuálního psychického stavu a provádí záměrnou intervenci cílenou na zvládnutí krizových situací souvisejících přímo nebo nepřímo s užíváním omamných a psychotropních látek. Krizová intervence je poskytována pouze v případě potřeby.

- **Sociální práce – sociálně právní poradenství** - odborný zaměstnanec vytváří různé aktivity zvyšující schopnost řešit sociální problémy, zprostředkovává návaznost služeb v dalších zařízeních, poskytuje poradenství v sociálně právní oblasti, které je určeno všem odsouzeným na bezdrogové zóně. Sociálně právní poradenství jsou odsouzené povinny využívat alespoň jednu hodinu týdně.
- **Skupinová terapie a poradenství** - jedná se o motivační skupinu, kde ženy pracují s vlastní trestnou činností, rozvíjí verbální a neverbální komunikaci, ovládání emocí a agrese, trénink sociálních dovedností, rozvoj osobnosti a sebevědomí. Skupinová terapie je povinná. Jsou zde vykonávány především tyto činnosti, které mají hodinovou dotaci týdně:
 - Komunita
 - Terapeutická skupina pro práci s trestnou činností
 - Trénink komunikačních dovedností
 - Sociálně psychologický výcvik

Dále musí každá odsouzená absolvovat dva specializované programy: *Krátký kurz konfliktů* (KKK) – čtyři sezení v dvouhodinových blocích a *Program pro odsouzené ženy zaměřený na zvyšování motivace k drogové abstinenci* – šest sezení v dvouhodinových blocích (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011).

Zájmové aktivity - odsouzené navštěvují kroužek zahradnických a rukodělných prací a kurz *Zdravý životní styl*. Dále si mohou zvolit další aktivity, které nabízí věznice, jako jsou sportovní a tělovýchovné činnosti, rukodělné, zahradnické a výtvarné kroužky, hudební a divadelní kroužky. Povinná je pravidelná účast na jedné z nabízených aktivit. (Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu, 2011)

Oblast utváření vnějších vztahů je individuální u každé odsouzené.

8 Praktická část

8.1 Cíl a hypotézy

Cílem výzkumu je zjištění zájmu a nezájmu odsouzených žen o protidrogové služby ve Věznici Světlá nad Sázavou. Budeme zjišťovat zájem či nezájem o jednotlivé protidrogové služby a o kombinaci těchto služeb, dále zájem či nezájem o služby v závislosti na věku, vzdělání, primárně užívané droze, věku prvního užití drogy, počtu výkonů trestů odnětí svobody a druhu trestné činnosti.

Pro výzkum byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Odsouzené ženy mají nejvyšší zájem o kombinaci služeb bezdrogová zóna, Sananim o. s. a poradna drogové prevence.

Hypotéza č. 2: Odsouzené ženy starší 30 let mají o protidrogové služby výraznější nezájem než ženy ve věku 30 a méně.

Hypotéza č. 3: Odsouzené ženy se středním nebo vysokoškolským vzděláním mají o protidrogové služby výraznější nezájem než ženy bez vzdělání nebo se základním vzděláním.

Hypotéza č. 4: Odsouzené ženy, jejichž primárně užívanou drogou je heroin a alkohol mají o protidrogové služby výraznější zájem než ženy užívající primárně jinou drogu.

Hypotéza č. 5: Odsouzené ženy, které začaly drogy užívat až po 20-tém roku života mají výraznější nezájem o protidrogové služby než ženy, které začaly drogy užívat od 20 let a méně.

Hypotéza č. 6: Odsouzené ženy vykonávající trest odnětí svobody poprvé mají výraznější zájem o protidrogové služby než ženy, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody po druhé a více.

Hypotéza č. 7: Odsouzené ženy odsouzené za trestnou činnost nespojenou s drogami mají výraznější nezájem o protidrogové služby než ženy odsouzené za jinou trestnou činnost.

8.2 Výzkumná metoda

Pro výzkum byla zvolena kvantitativní metoda, dotazníkové šetření. Jedná se o soustavu předem připravených a formulovaných otázek, na které respondent odpovídá

písemně. Položky dotazníku mohou být zaměřeny na zjišťování fakt, znalostí, vědomostí nebo názorů a postojů. Jeho výhodou je bezesporu rychlé a poměrně snadné získávání informací. Dotazník je velice často používanou metodou výzkumu z důvodu zdánlivě jednoduché metody šetření. Úskalím dotazníku je možné respondentovo zkreslení informací, které nemusejí být pravdivé (Chráska, 2007).

Dotazník, určený pro tento výzkum, je rozdělen do dvou částí. První část obsahuje položky zjišťující tyto fakta – věk, vzdělání, druh primárně užívané drogy, věk prvního užití drogy, počet výkonů trestu odnětí svobody a druh trestné činnosti. Druhá část je zaměřena na zjištění zájmu o tyto protidrogové služby – bezdrogová zóna, Sananim o. s. a poradna drogové prevence.

V dotazníku jsou zařazeny dvě otevřené položky, zjišťující věk a věk prvního užití drogy. Dále obsahuje jednu polootevřenou otázku, a to u položky Primárně užívaná droga. Zbylé položky jsou uzavřené a odsouzené vždy vybíraly jednu odpověď, která nejvíce odpovídala realitě. Vzor dotazníku nalezneme v Příloze č 7.

8.3 Výzkumný vzorek

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 70 žen odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Světlá nad Sázavou. Ženy byly vybírány na základě uvedení zkušenosti s návykovou látkou v osobní anamnéze, bez ohledu na individuální zvláštnosti (věk, trestný čin, délka trestu atd.). Návratnost byla 100%. Dotazníky byly vyplněné správným způsobem, tudíž byly všechny zahrnuty do výzkumu.

8.4 Metody zpracování dat

Třídění prvního stupně

Třídění prvního stupně slouží k zjištění, kolik osob má společný jeden znak. Pro utřídění získaných dat je určena tabulka četností. Tabulka určuje základní představu o složení. Skládá se ze tří sloupců:

- 1. sloupec obsahuje možnosti odpovědí
- 2. sloupec obsahuje absolutní četnost, jednotlivá získaná data pro danou odpověď

3. sloupec obsahuje relativní četnost, procentuální vyjádření získaných dat, kterou vypočítáme: $f_i = \frac{n_i}{n}$, kdy f_i je relativní četnost, n_i je absolutní četnost a n je celková četnost (Chráska, 2007).

Tabulka č. 2: Vzor tabulky četností

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost f_i
A		
B		
	Σn	$\Sigma 100.00$

Třídění druhého stupně

Třídění druhého stupně slouží k porovnávání závislosti dvou znaků. Při zpracování dat byl použit Test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku, Normovaný koeficient kontingence a Znaménkové schéma kontingenční tabulky (Chráska, 2007).

Test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku

Test je určen pro zjištění závislosti mezi dvěma pedagogickými jevy, získanými nominálním měřením. Je často využíván při zpracování výsledků dotazníkového šetření. Postup při výpočtu je následující (Vzor dosazování hodnot viz Tabulka č. 3):

1. Získané výsledky zapíšeme do kontingenční tabulky. Jedná se o čísla bez závorek v jednotlivých polích tabulky, která vyjadřují pozorovanou četnost P respondentů shodujících se v odpovědích u obou otázek. Uvádíme také součty četností v sloupcích i řádcích, které zapisujeme na okraj tabulky k danému řádku či sloupci.
2. Formulujeme nulovou (H_0) a alternativní hypotézu (H_a). Nulová hypotéza je předpoklad, že mezi jevy není souvislost. Alternativní hypotéza je předpoklad, že mezi jevy je souvislost. Při stanovení hypotéz si také stanovíme hladinu významnosti neboli pravděpodobnost nesprávného odmítnutí nulové hypotézy. U pedagogických jevů se testuje na hladině významnosti 0,05 (5%) nebo 0,01 (1%).
3. Vypočítáme očekávanou četnost O pro každé pole tabulky a zapíšeme do závorky. Jedná se o četnost, která by odpovídala nulové hypotéze. Vypočítáme ji následovně: $O_1 = \frac{\Sigma A * \Sigma +}{n}$; $O_2 = \frac{\Sigma B * \Sigma +}{n}$; $O_3 = \frac{\Sigma C * \Sigma +}{n}$ $O_4 = \frac{\Sigma A * \Sigma -}{n}$; $O_5 = \frac{\Sigma B * \Sigma -}{n}$; $O_6 = \frac{\Sigma C * \Sigma -}{n}$, kdy n je celková četnost, ΣA je celková četnost sloupce A, ΣB je celková četnost sloupce B,

ΣC je celková četnost sloupce C, $\Sigma +$ je celková četnost řádku + a $\Sigma -$ je celková četnost řádku –

Tabulka č. 3: Vzor dosazování hodnot do tabulky četností

	A	B	C	
+	P ₁ (O ₁)	P ₂ (O ₂)	P ₃ (O ₃)	$\Sigma +$
-	P ₄ (O ₄)	P ₅ (O ₅)	P ₆ (O ₆)	$\Sigma -$
	ΣA	ΣB	ΣC	n

- Pro každé pole vypočítáme hodnotu $\frac{(P-o)^2}{o}$. Testové kritérium x^2 vypočítáme jako součet hodnot $\frac{(P-o)^2}{o}$ pro všechna pole tabulky. Hodnota x^2 je ukazatelem rozdílu mezi skutečností a nulovou hypotézou.
- Pro posouzení hodnoty x^2 je třeba určit počet stupňů volnosti tabulky. Vypočítáme je následovně: $f = (r-1) * (s-1)$, kdy f je počet stupňů volnosti, r je počet řádků a s je počet sloupců.
- Ve statistických tabulkách podle stupňů volnosti a hladiny významnosti najdeme kritickou hodnotu testového kritéria. Vypočítanou hodnotu srovnáme s kritickou hodnotou. Platí:
 - $x^2 >$ kritická hodnota – platí alternativní hypotéza,
 - $x^2 <$ kritická hodnota – platí nulová hypotéza (Chráška, 2007).

Normovaný koeficient kontingence

Slouží k zjištění míry závislosti mezi jevy v kontingenční tabulce. Jedná se o poměr mezi koeficientem kontingence C a nejvyšší možnou hodnotou C_{max} . Koeficient kontingence se pohybuje v rozmezí 0 až +1. Platí, že čím vyšší je vypočítaná hodnota, tím vyšší je těsnost vztahu mezi jevy. Postup při výpočtu je následující:

- Vypočet koeficientu kontingence dle vzorce $C = \sqrt{\frac{x^2}{n+x^2}}$, kdy n je celková četnost a x^2 je vypočítaná hodnota testového kritéria chí- kvadrát pro kontingenční tabulku.

2. Výpočet nejvyšší možné hodnoty koeficientu kontingence $C_{max} = \sqrt{\frac{r-1}{r}}$, kdy r je menší z počtu řádků nebo sloupců kontingenční tabulky.
3. Výpočet normovaného koeficientu kontingence $C_{norm} = \sqrt{\frac{C}{C_{max}}}$, kdy C je koeficient kontingence a C_{max} je nejvyšší možná hodnota koeficientu kontingence (Chráska, 2007)

Znaménkové schéma kontingenční tabulky

Znaménkové schéma znázorňuje, ve kterém poli kontingenční tabulky se projevuje vzájemný vztah dvou jevů a jak si tento vztah můžeme vyložit. Pro vytvoření znaménkového schématu musíme vypočítat významnost rozdílů mezi pozorovanou četností P a očekávanou četností O ve všech polích kontingenční tabulky. K výpočtu nám slouží testové kritérium z^4 (z-skóre), které vypočítáme v každém poli tabulky následovně: $z = \frac{P_{\%} - O_{\%}}{\sqrt{O_{\%} * (100 - O_{\%})}} * \sqrt{n}$, kdy $P_{\%}$ je pozorovaná četnost v daném poli vyjádřena v % z celkové četnosti, $O_{\%}$ je očekávaná četnost v daném poli vyjádřena v % z celkové četnosti a n je celková četnost (Chráska, 2007)

Vypočítané hodnoty se dále testují na hladině významnosti 0,05, 0,01 a 0,001. Vytváří se nová tabulka, kde se místo vypočítané hodnoty přiřazují znaménka. Znaménka se přiřazují na základě porovnání vypočítané hodnoty a kritické hodnoty pro jednotlivé hladiny významnosti (viz Tabulka č. 4). Ze znaménkového schématu interpretujeme výroky v souladu s výsledky v kontingenční tabulce (Chráska, 2007).

⁴ Udává vzdálenost náhodné veličiny od aritmetického průměru.

Tabulka č. 4: Přidělování a význam znamének

Hladina významnosti	Vypočítané hodnoty z	Znaménko	Význam
Vyšší než 0,05	$z < \pm 1,96$	0	Mezi pozorovanou a očekávanou četností není statisticky významný rozdíl.
0,05	$\pm 1,96 \leq z < \pm 2,58$	+/-	Pozorovaná četnost je vyšší/nížší než očekávaná četnost.
0,01	$\pm 2,58 \leq z < \pm 3,3$	++/--	Pozorovaná četnost je významně vyšší/nížší než očekávaná četnost
0,001	$z \geq \pm 3,3$	+++/-	Pozorovaná četnost je značně vyšší/nížší než očekávaná četnost

Zdroj: Chráska, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu, 2007

8.5 Výsledky kvantitativního výzkumu

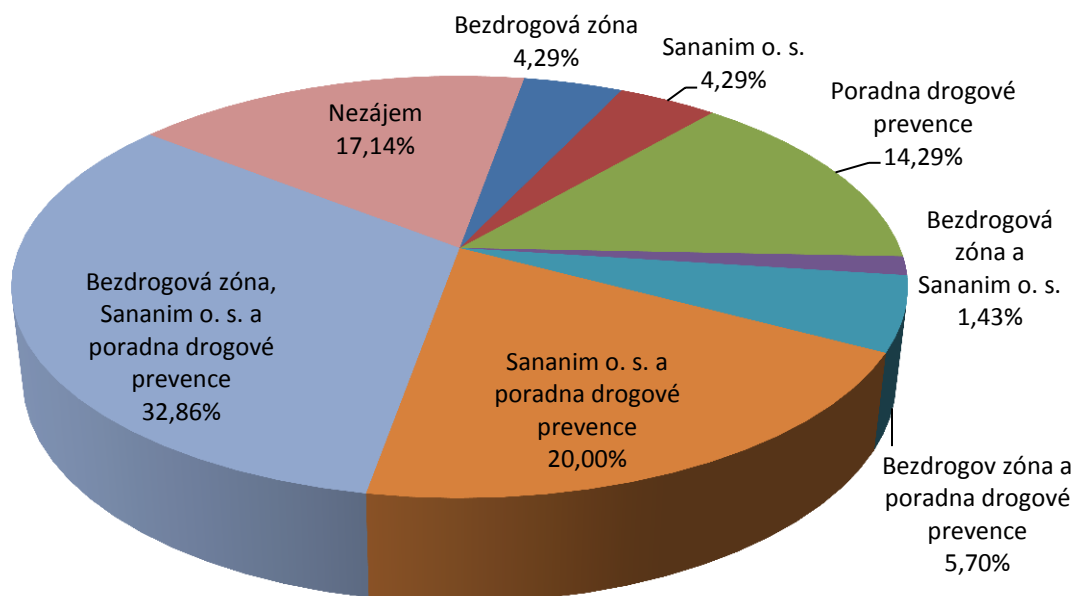
Jelikož cílem dotazníkového šetření je zjištění souvislostí mezi jednotlivými jevy, výsledky odpovědí na jednotlivé otázky jsou uvedeny v Příloze č. 8

1. Zájem odsouzených žen o jednotlivé protidrogové služby

Tabulka č. 5: Tabulka četností – zájem o protidrogové služby

Zájem o služby	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Bezdrogová zóna	3	4,29
Sananim o. s.	3	4,29
Poradna drogové prevence	10	14,29
Bezdrogová zóna a Sananim o. s.	1	1,43
Bezdrogová zóna a poradna drogové prevence	4	5,7
Sananim o. s. a poradna drogové prevence	14	20
Bezdrogová zóna, Sananim o. s. a poradna drogové prevence	23	32,86
Žádná služba	12	17,14
	Σ 70	Σ 100,0

Graf č. 1: Zájem o protidrogové služby

Tabulka č. 6: Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby

	BZ ⁵	SAN ⁶	PDP ⁷	BZ + SAN	BZ +PDP	SAN +PDP	BZ + SAN + PDP	Nezájem	
Zájem	3 (9,76)	3 (9,76)	10 (9,76)	1 (9,76)	4 (9,76)	14 (9,76)	23 (9,76)	12 (9,76)	Σ 70
Nezájem	67 (60,24)	67 (60,24)	60 (60,24)	69 (60,24)	66 (60,24)	56 (60,24)	47 (60,24)	58 (60,24)	Σ 432
	Σ 70	Σ 70	Σ 70	Σ 70	Σ 70	Σ 70	Σ 70	Σ 70	Σ 502

Testování významnosti vypočítáme na hladině významnosti 0,05.

H₀ Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na druhu služeb.

H_a Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na druhu služeb.

Výpočet

$$x^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 4,682 + 4,683 + 0,006 + 7,863 + 3,4 + 1,841 + 17,956 + 0,514 + 0,759 + 0,753 + 0,001 + 1,274 + 0,551 + 0,298 + 2,91 + 0,083 = \mathbf{47,581}$$

Pro tabulku platí 6 stupňů volnosti. Vypočítanou hodnotu testového kritéria tedy budeme porovnávat s kritickou hodnotou 12,592.

Porovnání: 47,581 > 12,592

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria je větší než kritická hodnota. Mezi zájmem a nezájmem odsouzených žen o protidrogové služby v závislosti na jejich druhu, je statisticky významný rozdíl.

⁵ Bezdrogová zóna

⁶ Sananim o. s.

⁷ Poradna drogové prevence

Můžeme tedy odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní:
Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na druhu služeb.

Těsnost vztahu

Dále vypočítáme těsnost vztahu mezi zájmem, nezájmem a druhem protidrogových služeb za pomoci normovaného koeficientu kontingence C_{norm} .

$$C = \sqrt{\frac{47,581}{502+47,581}} = 0,294$$

$$C_{max} = \sqrt{\frac{2-1}{2}} = 0,707$$

$$C_{norm} = \sqrt{\frac{0,294}{0,707}} = \mathbf{0,645}$$

Vypočítaná hodnota je poměrně vysoká. Z toho vyplývá, že mezi zájmem, nezájmem a druhem protidrogových služeb je **těsný vztah**.

Souvislosti mezi jednotlivými kategoriemi uvnitř tabulky

Tabulka č. 7: Hodnoty z- skóre pro kontingenční tabulku – zájem o protidrogové služby

	BZ	SAN	PDP	BZ + SAN	BZ + PDP	SAN + PDP	BZ + SAN + PDP	Nezájem
Zájem	-2,185	-2,185	0,077	-2,832	-1,862	1,37	4,279	0,724
Nezájem	0,929	0,929	-0,033	1,203	0,791	-0,582	-1,818	-0,308

Tabulka č. 8: Znaménkové schéma kontingenční tabulky – zájem o protidrogové služby

	BZ	SAN	PDP	BZ + SAN	BZ + PDP	SAN + PDP	BZ + SAN + PDP	Nezájem
Zájem	-	-	0	--	0	0	+++	0
Nezájem	0	0	0	0	0	0	0	0

Ze znaménkového schématu můžeme vyslovit následující výroky:

- Odsouzené ženy mají nižší zájem o bezdrogovou zónu.
- Odsouzené ženy mají nižší zájem o Sananim o. s.
- Odsouzené ženy mají mnohem nižší zájem o kombinaci bezdrogové zóny a Sananimu o. s.
- Odsouzené ženy mají výrazně větší zájem o kombinaci bezdrogové zóny, Sananimu o. s. a poradny drogové prevence.

2. Zájem o protidrogové služby v závislosti na věku

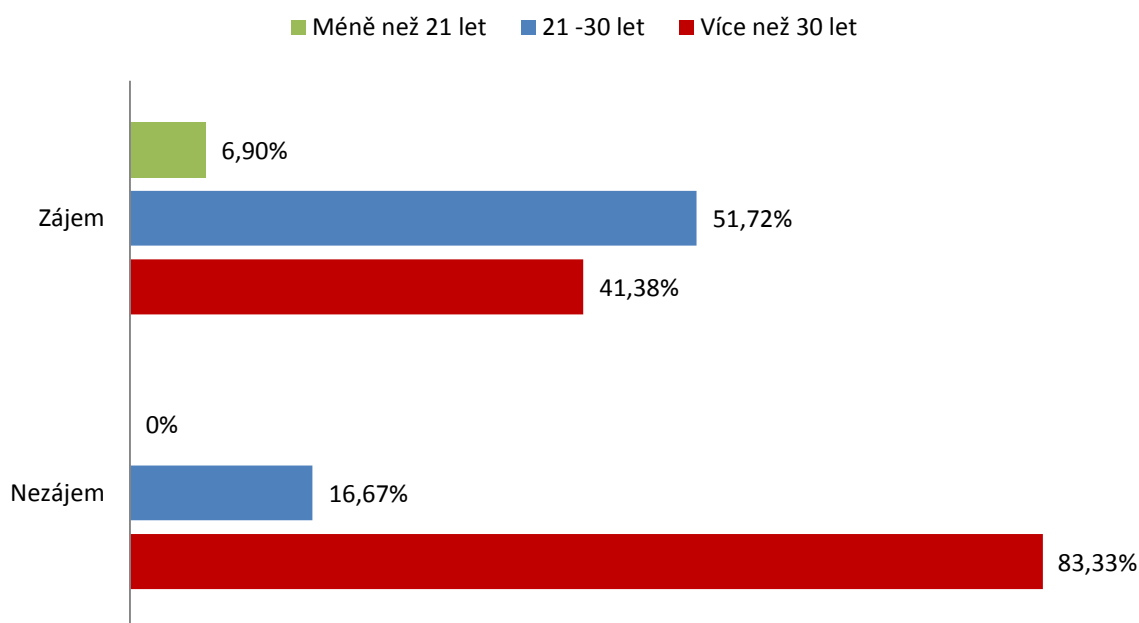
Tabulka č. 9: Tabulka četností - zájem o protidrogové služby v závislosti na věku

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Méně než 21 let	4	6,9
21 – 30 let	30	51,72
Více než 30 let	24	41,38
	Σ 58	Σ 100,00

Tabulka č. 10: Tabulka četností - nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Méně než 21 let	0	0
21 – 30 let	2	16,67
Více než 30 let	10	83,33
	Σ 12	Σ 100,00

Graf č. 2: Zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

Tabulka č. 11: Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

	Méně než 21 let	21 – 30 let	Více než 30 let	
Zájem	4 (3,31)	30 (26,51)	24 (28,17)	Σ 58
Nezájem	0 (0,69)	2 (5,49)	10 (5,83)	Σ 12
	Σ 4	Σ 32	Σ 34	Σ 70

Testování významnosti vypočítáme na hladině významnosti 0,05.

H_0 Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na věku.

H_a Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na věku.

Výpočet

$$\chi^2 = \frac{(P-0)^2}{o} = 0,142 + 0,458 + 0,618 + 0,686 + 2,215 + 2,985 = \mathbf{7,104}$$

Pro tabulku platí 2 stupně volnosti. Vypočítanou hodnotu testového kritéria tedy budeme porovnávat s kritickou hodnotou 5,991.

Porovnání: $7,104 > 5,991$

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria je větší než kritická hodnota. Mezi zájmem, nezájmem a věkem odsouzených žen o protidrogové služby je tedy statisticky významný rozdíl.

Můžeme tedy odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní:
Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na věku.

Těsnost vztahu

Dále vypočítáme těsnost vztahu mezi zájmem, nezájmem a věkem odsouzených žen o jednotlivé služby za pomoci normovaného koeficientu kontingence C_{norm} .

$$C = \sqrt{\frac{7,104}{70+7,104}} = 0,304$$

$$C_{max} = \sqrt{\frac{2-1}{2}} = 0,707$$

$$C_{norm} = \sqrt{\frac{0,304}{0,707}} = \mathbf{0,656}$$

Vypočítaná hodnota je poměrně vysoká. Z toho vyplývá, že mezi zájmem, nezájmem a věkem odsouzených žen o jednotlivé služby je **těsný vztah**.

Souvislosti mezi jednotlivými kategoriemi uvnitř tabulky

Tabulka č. 12: Hodnoty z- skóre pro kontingenční tabulku – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

	Méně než 21 let	21 – 30 let	Více než 30 let
Zájem	0,386	0,859	-1,017
Nezájem	-0,832	-1,55	1,805

Tabulka č. 13: Znaménkové schéma kontingenční tabulky – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

	Méně než 21 let	21 – 30 let	Více než 30 let
Zájem	0	0	0
Nezájem	0	0	0

- Ze znaménkového schématu nám vychází, že žádná věková skupina nemá statisticky výrazně větší zájem nebo nezájem o protidrogové služby.

3. Zájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

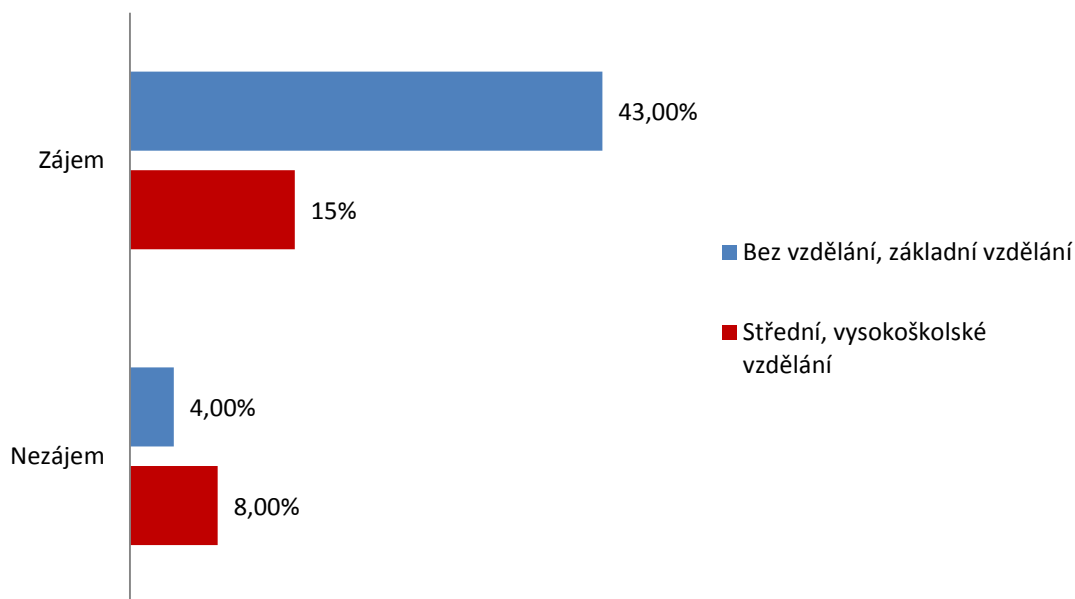
Tabulka č. 14: Tabulka četností - zájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Bez vzdělání, základní vzdělání	43	74,14
Střední, vysokoškolské vzdělání	15	25,86
	Σ 58	Σ 100,00

Tabulka č. 15: Tabulka četností - nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Bez vzdělání, základní vzdělání	4	33,33
Střední, vysokoškolské vzdělání	8	66,67
	Σ 12	Σ 100,00

Graf č. 3: Zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

Tabulka č. 16: Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

	Bez vzdělání, základní vzdělání	Střední, vysokoškolské vzdělání	
Zájem	43 (38,94)	15 (19,06)	Σ 58
Nezájem	4 (8,06)	8 (3,94)	Σ 12
	Σ 47	Σ 23	Σ 70

Testování významnosti vypočítáme na hladině významnosti 0,05.

H_0 Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na stupni vzdělání.

H_a Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na stupni vzdělání.

Výpočet

$$\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 0,423 + 0,864 + 2,043 + 4,175 = \mathbf{7,505}$$

Pro tabulku platí 1 stupeň volnosti. Vypočítanou hodnotu testového kritéria tedy budeme porovnávat s kritickou hodnotou 3,841.

Porovnání: $7,505 > 3,841$

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria je větší než kritická hodnota. Mezi zájmem, nezájmem a stupněm vzděláním odsouzených žen o protidrogové služby jsou tedy statisticky významné rozdíly.

Můžeme tedy odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní: *Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na stupni vzdělání.*

Těsnost vztahu

Dále vypočítáme těsnost vztahu mezi zájmem, nezájmem a vzděláním odsouzených žen o jednotlivé služby za pomoci normovaného koeficientu kontingence C_{norm} .

$$C = \sqrt{\frac{7,505}{70+7,505}} = 0,311$$

$$C_{max} = \sqrt{\frac{2-1}{2}} = 0,707$$

$$C_{norm} = \sqrt{\frac{0,311}{0,707}} = \mathbf{0,663}$$

Vypočítaná hodnota je poměrně vysoká. Z toho vyplývá, že mezi zájmem, nezájmem a stupněm vzděláním odsouzených žen o jednotlivé služby je **těsný vztah**.

Souvislosti mezi jednotlivými kategoriemi uvnitř tabulky

Tabulka č. 17: Hodnoty z- skóre pro kontingenční tabulku – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

	Bez vzdělání, základní vzdělání	Střední, vysokoškolské vzdělání
Zájem	0,976	-1,089
Nezájem	-1,519	2,103

Tabulka č. 18: Znaménkové schéma kontingenční tabulky – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

	Bez vzdělání, základní vzdělání	Střední, vysokoškolské vzdělání
Zájem	0	0
Nezájem	0	+

Ze znaménkového schématu můžeme vyslovit následující výroky:

- Odsouzené ženy se středním nebo vysokoškolským vzděláním mají o protidrogové služby vyšší nezájem než zájem.

4. Zájem o protidrogové služby v závislosti na primárně užívané droze, věku prvního užití drogy, počtu výkonů trestů odnětí svobody a druhu trestné činnosti

Zájem odsouzených žen o protidrogové služby v závislosti na primárně užívané droze, věku prvního užití drogy, počtu výkonů trestů odnětí svobody a druhu trestné činnosti není dle výpočtů statisticky významný. Výpočet závislosti u jednotlivých položek je v příloze č. 9.

8.6 Závěr výzkumného šetření a diskuze

Závěr

Výzkumný cíl byl naplněn, byl zjištěn zájem o jednotlivé služby a kombinaci těchto služeb. Dále byl zjištěn zájem či nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku, na stupni vzdělání, primárně užívané droze, věku prvního užití drogy, počtu výkonů trestů odnětí svobody a druhu trestné činnosti. Ve výzkumném šetření byly potvrzeny dvě hypotézy, a to hypotéza č. 1⁸ a hypotéza č. 3⁹. Ostatní hypotézy se nepotvrdily.

Na základě výsledků výzkumu můžeme tedy konstatovat, že odsouzené ženy ve Věznici Světlá nad Sázavou, které mají drogu v osobní anamnéze, mají největší zájem o kombinaci služeb bezdrogová zóna, Sananim o. s. a poradna drogové prevence. Ženy mají nižší zájem o samostatnou službu bezdrogová zóna a Sananim o. s., o kombinaci těchto dvou služeb je mnohem nižší zájem. Věk odsouzených ovlivňuje jejich zájem či nezájem o protidrogové služby, avšak nelze vytyčit určitou věkovou skupinu s výrazným zájmem či nezájmem. Odsouzené se středním nebo vysokoškolským vzděláním mají výraznější nezájem o protidrogové služby než ženy bez vzdělání nebo se základním vzděláním. Závislost mezi zájmem či nezájmem a primárně užívanou drogou, věkem prvního užití, počtem výkonů

⁸ Odsouzené ženy mají nejvyšší zájem o kombinaci služeb bezdrogová zóna, Sananim o. s. a poradna drogové prevence.

⁹ Odsouzené ženy se středním nebo vysokoškolským vzděláním mají o protidrogové služby výraznější nezájem než ženy bez vzdělání nebo se základním vzděláním.

trestů odnětí svobody a druhem trestné činnosti nebyla potvrzena, tudíž tyto aspekty nehrají významnou roli.

Diskuze

Z výzkumu vyplývá, že odsouzené ženy mají zájem o protidrogové služby, které poskytuje Věznice Světlá nad Sázavou. Můžeme tedy usoudit, že protidrogové služby mají určitě své místo ve věznici a dokáží svojí náplní práce zaujmout odsouzené. Nejvyšší zájem u odsouzených je o kombinaci všech tří protidrogových služeb (bezdrogová zóna, Sananim o. s. a poradna drogové prevence), tento jev může značit to, že pokud jsou odsouzené odhodlány změnit svůj dosavadní způsob života, snaží se využívat všechny dostupné možnosti k pozitivní změně. Zájem o všechny tři služby může být také výsledkem jejich provázanosti a dobré spolupráce. Nezájem o službu bezdrogová zóna, Sananim o. s. a jejich kombinaci může být způsoben nutností vyvinutí většího úsilí a přijmutí větší zodpovědnosti odsouzených. Navýšení zájmu o bezdrogovou zónu bude určitě složité, z důvodu nutnosti striktně dodržovat pravidla. U Sananimu o. s. bude záležet především na rozmanitosti služeb, které nabízí a poskytování informací ohledně těchto služeb.

Vztah mezi zájmem či nezájmem a věkem odsouzených byl potvrzen, ale nebyla statisticky určena specifická věková skupina s větším zájmem či nezájmem. Podle výpočtů můžeme předpokládat, že ženy starší 20 let a zejména ženy starší 30 let nemají příliš velký zájem o protidrogové služby.

Ve výzkumu bylo potvrzeno, že odsouzené se středním nebo vysokoškolským vzděláním mají výraznější nezájem o služby. Můžeme tedy usuzovat, že spíše ženy bez vzdělání a se základním vzděláním mají zájem o protidrogové služby.

Závislost mezi zájmem či nezájmem a primárně užívanou drogou, věkem prvního užití, počtem výkonů trestů odnětí svobody a druhem trestné činnosti nebyla statisticky dokázána. Z výpočtů, ale můžeme předpokládat, že ženy primárně užívající heroin a alkohol mají větší zájem o protidrogové služby než odsouzené užívající primárně jiné návykové látky. U odsouzených, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé, můžeme předpokládat vyšší zájem o tyto služby. Věk prvního užití a druh trestné činnosti nehrají žádnou roli.

Odborní zaměstnanci Věznice Světlá nad Sázavou mohou těchto výsledků využít při plánování protidrogových služeb a při výběru metod práce. Při odborném zacházení s odsouzenými mohou zohledňovat věk, stupeň vzdělání, primárně užívanou drogu a počet výkonů trestů odnětí svobody a tím zkvalitňovat poskytované služby a motivovat ke spolupráci další odsouzené.

Závěr

Hlavním cílem mé práce bylo zmapování prostředků vedoucích k ucelenému specializovanému zacházení s odsouzenými závislými na návykových látkách a jejich aplikace ve Věznici Světlá nad Sázavou. Můžeme tedy prohlásit, že Vězeňská služba České republiky má dobře ošetřenou problematiku zacházení s drogově závislými odsouzenými na základě konceptu protidrogové politiky České republiky. Pro tyto vězněné osoby jsou zřizována specializovaná oddělení, v nichž se uplatňuje specializované zacházení přizpůsobené k vytváření pozitivních změn životního stylu závislých odsouzených. Pro efektivní působení na odsouzené jsou ve věznicích zaměstnáváni odborní zaměstnanci se specializací na práci s osobami závislými na návykových látkách. Zaměstnancům Vězeňská služba České republiky zajišťuje odborné kurzy na zvyšování jejich kvalifikace.

Věznice Světlá nad Sázavou poskytuje protidrogové služby odsouzeným ženám v souladu s protidrogovou politikou České republiky i Vězeňské služby. Ve věznici mohou odsouzené ženy využít služby Bezdrogové zóny se standardním zacházením, Poradny drogové prevence a služby nestátní neziskové organizace Sananim o. s. Tyto služby poskytují odborní zaměstnanci s dlouholetou praxí v práci s drogově závislými osobami. Na Bezdrogové zóně se standardním zacházením je uplatňován program zacházení uzpůsobený potřebám závislých žen.

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit, zda mají odsouzené zájem o protidrogové služby ve Věznici Světlá nad Sázavou a o jakou službu či kombinaci služeb mají největší zájem. Dále také zda zájem či nezájem o tyto služby závisí na věku, stupni vzdělání, druhu primárně užívané drogy, věku prvního užití drogy, počtu výkonů trestů odnětí svobody a druhem trestné činnosti žen. Výzkum nám potvrdil, že odsouzené ženy mají zájem o protidrogové služby. Největší zájem je o kombinaci služeb Bezdrogové zóny se standardním zacházením, Sananimu o. s. a Poradny drogové prevence. V souvislosti s věkem byla zjištěna souvislost mezi zájmem a nezájmem o tyto služby, ale statisticky nebyl potvrzen větší zájem či nezájem určité věkové skupiny. Dále bylo statisticky potvrzeno, že odsouzené ženy se středním nebo vysokoškolským vzděláním mají výrazný nezájem o protidrogové služby než ženy bez vzdělání nebo se základním vzděláním. Ostatní výpočty nebyly statisticky potvrzeny.

Věřím, že tato práce přiblížila problematiku zacházení s drogově závislými osobami ve věznicích a Věznici Světlá nad Sázavou. Výsledky praktické části by mohly napomoci

zaměstnancům Věznice Světlá nad Sázavou při výběru aktivit pro určité skupiny drogově závislých odsouzených žen, zaměřit svoji pozornost jak na méně využívané služby, tak i dále zkvalitňovat hojně využívané služby.

Seznam zkratek

Σ	suma
Apod.	a podobně
Atd.	a tak dále
BZ	bezdrogová zóna
C	koeficient kontingence
C_{\max}	nejvyšší možná hodnota koeficientu kontingence
C_{norm}	normovaný koeficient kontingence
f_i	relativní četnost
H_a	alternativní hypotéza
H_o	nulová hypotéza
n	celková četnost
Např.	například
n_i	absolutní četnost
O	očekávaná četnost
$O_{\%}$	očekávaná četnost vyjádřena v procentech z celkové četnosti
P	pozorovaná četnost
$P_{\%}$	pozorovaná četnost vyjádřena v procentech z celkové četnosti
PDP	poradna drogové prevence
SAN	Sananim o. s.
Viz.	videre licet (jak je možno shledat)
VS ČR	Vězeňská služba České republiky
χ^2	testové kritérium
z	vzdálenost náhodné veličiny od aritmetického průměru

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- 1 ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. 1.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-138-0
- 2 CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
- 3 KALINA, K, et al. *Drogy a drogová závislost 1: mezioborový přístup*. 1.vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6
- 4 KALINA, K., et al. *Základy klinické adiktologie*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0
- 5 KÍŠŠOVÁ, L. *Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 – 2018*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011. ISBN 978-80-7440-045-2
- 6 LIBA, J. *Zdravie, drogy a drogová závislosť: Terminologické a výkladové minimum*. 1. vyd. Prešov: Metodické centrum - Fakulta humanitných a prírodných vied PU, 2001. ISBN 80-968452-6-8
- 7 MIOVSKÁ, L. et al. *Seznam a definice výkonů drogových služeb*. 1.vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006. ISBN 80-86734-81-1
- 8 NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6
- 9 POPELKA, J. *Penologie*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. ISBN 978-80-244-2932-8
- 10 SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie II. díl: teorie a praxe zacházení s vězňenými*. 1.vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3

Nařízení, metodiky a interní materiály

- 11 *Dohoda o spolupráci*. Věznice Světlá nad Sázavou, Sananim, 2011.
- 12 *Metodický list č. 5 o provádění monitoringu omamných a psychotropních látek ve Vězeňské službě České republiky*. Vězeňská služba: Generální ředitelství, ředitel odboru zdravotnické služby a ředitel odboru výkonu vazby a trestu, 2011.

- 13 *Nařízení č. 4 o zřízení poradny drogové prevence.* Světlá nad Sázavou: sbírka nařízení ředitelky Věznice Světlá nad Sázavou, 2010.
- 14 *Nařízení č. 36, kterým se upravuje protidrogová politika Vězeňské služby České republiky.* Vězeňská služba: Generální ředitelství, 2010.
- 15 *Nařízení č. 42, kterým se stanoví pravidla pro zřizování a činnosti oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování ve vazebních věznicích a věznicích Vězeňské služby České republiky.* Vězeňská služba: Generální ředitelství, 2009
- 16 *Plán činnosti Vězeňské služby ČR v protidrogové politice na období let 2011 až 2012.* Vězeňská služba: Generální ředitelství, 2011. Č. j. VS 16/3/2011-50/Všeob/323
- 17 *Rozhodnutí ředitele odboru o výkonu vazby a trestu o zřízení bezdrogové zóny se standardním zacházením.* Vězeňská služba: Generální ředitelství, 2011. Č. j. 160/30/2011-50/Všeob/323
- 18 *Vnitřní rád věznice pro odsouzené zařazené k výkonu trestu do věznice s ostrahou.* Věznice Světlá nad Sázavou, 2011. Č. j. VS 230/2011-23/Všeob/300

Internetové zdroje

- 19 INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Úvodní slovo* [online]. 2007a. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/?m=1>>
- 20 INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Protidrogová prevence I.* [online]. 2007b. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/038-I.htm>>
- 21 INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Protidrogová prevence II.* [online]. 2007c. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/038-II.htm>>
- 22 INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Prevence kriminality v souvislosti s abúzem návykových látek* [online]. 2007d. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/058-I.htm>>
- 23 INSTITUT VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Zacházení s drogově závislými vězni* [online]. 2007e. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/061-I.htm>>

- 24 INSTITU VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Výcvik personálu poraden drogové prevence a pro výkon ambulantní ochranné protitoxikomanské a protialkoholní léčby ve věznicích ČR* [online]. 2007f. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/063-I.htm>>
- 25 INSTITU VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Trend léčby drogových závislostí v České republice* [online]. 2007g. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/078-I.htm>>
- 26 INSTITU VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Tělo jako prostředek pro práci pedagoga v preventivní protidrogové péči* [online]. 2007h. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/098-I.htm>>
- 27 INSTITU VZDĚLÁVÁNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Sebezkušenostní psychoterapeutický výcvik* [online]. 2007i. Dostupné z <<http://www.ivvs.cz/vzdelavani/kurzy/099-I.htm>>
- 28 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA. *Stručná charakteristika věznice* [online]. 29. 11. 2009. Dostupné z <<http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/o-nas-1628/zakladni-informace-154/strucna-charakteristika-veznice-275>>
- 29 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA. *Základní informace* [online]. 16. 3. 2012. Dostupné z <<http://www.vscr.cz/ivvs-straz-pod-ralskem-99/o-nas-1640/zakladni-informace-148/>>

Legislativa

- 30 ZÁKON č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 31 VYHLÁŠKA č. 345/1999 Sb. kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka č. 1: Provázanost pilířů a cílů protidrogové politiky

Tabulka č. 2: Vzor tabulky četností

Tabulka č. 3: Vzor dosazování hodnot do tabulky četností

Tabulka č. 4: Přidělování a význam znamének

Tabulka č. 5: Tabulka četností – zájem o protidrogové služby

Tabulka č. 6: Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby

Tabulka č. 7: Hodnoty z-skóre pro kontingenční tabulku – zájem a nezájem o protidrogové služby

Tabulka č. 8: Znaménkové schéma kontingenční tabulky – zájem a nezájem o protidrogové služby

Tabulka č. 9: Tabulka četností – zájem o protidrogové služby v závislosti na věku

Tabulka č. 10: Tabulka četností – nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku.

Tabulka č. 11: Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

Tabulka č. 12: Hodnoty z-skóre pro kontingenční tabulku – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

Tabulka č. 13: Znaménkové schéma kontingenční tabulky – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

Tabulka č. 14: Tabulka četností – zájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

Tabulka č. 15: Tabulka četností – nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

Tabulka č. 16: Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

Tabulka č. 17: Hodnoty z-skóre pro kontingenční tabulku – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

Tabulka č. 18: Znaménkové schéma kontingenční tabulky – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

Grafy:

Graf č. 1: Zájem o protidrogové služby

Graf č. 2: Zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku

Graf č. 3: zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na stupni vzdělání

Seznam příloh

Příloha č. 1: Zástupci jednotlivých skupin návykových látek a jejich charakteristika

Příloha č. 2: Výsledky sběru statistických dat Poradny drogové prevence

Příloha č. 3: Žádost o zařazení na Bezdrogovou zónu se standardním zacházením

Příloha č. 4: Individuální plán vzdělávání odborných zaměstnanců

Příloha č. 5: Nabídka aktivit programu zacházení

Příloha č. 6: Vzor programu zacházení na Bezdrogové zóně se standardním zacházením

Příloha č. 7: Vzor dotazníku

Příloha č. 8: Odpovědi na dotazník

Příloha č. 9: Doplnující výsledky kvantitativního výzkumu

Příloha č. 1: Zástupci jednotlivých skupin návykových látek a jejich charakteristika

Charakteristika tlumivých látek

Látka	Účinek	Způsob aplikace	Závislost
Alkohol	Malé dávky působí stimulačně, vyšší tlumivě. Na počátku zlepšení nálady, pocit sebevědomí, energie, později ztráta zábran a snížení sebekritičnosti. Postupně se dostavuje útlum, únava a spánek.	Per orálně	Psychická i somatická závislost
Opiáty (Opium, morfium, kodein, heroin, metadon, buprenorfin)	Zklidnění a příjemná euforie, pocit tepla, snížené vnímání tělesných pocitů, většina činností vnímána jako příjemná.	Intravenózně intranazálně sublingválně inhalace kouření per orálně	Psychická i somatická závislost
Těkavé látky	Vybuzení, krátká euforie s poruchami vnímání, postupně přechází ve spánek, nastupuje kocovina.	Inhalace	Psychická závislost
Léky s psychotropním účinkem (opiodní analgetika, sedativa, hypnotika, anxiolytika)	Heterogenní účinky závisející na daném léku. Většinou se jedná o příjemný euforický stav, zklidnění, redukce strachu a úzkosti.	Per orálně	Psychická i somatická závislost

Zdroj: Kalina, K. Základy klinické adiktologie, 2008

Charakteristika psychomotorických stimulancií

Látka	Účinek	Způsob aplikace	Závislost
Amfetamin, metamfetamin	Odstranění únavy, pocit síly a energie, zrychlení myšlenek, usnadnění asociování, pocit pronásledování a ohrožení, nadměrná koncentrace na určitou činnost, nechutenství.	Intravenózně intranazálně inhalace per orálně	Psychická závislost
Kokain	Odstranění únavy, pocit síly a energie, zrychlení myšlenek, usnadnění asociování, pocit pronásledování a ohrožení, nadměrná koncentrace na určitou činnost, nechutenství.	Intranazálně, intravenózně	Psychická závislost

Zdroj: Kalina, K. Základy klinické adiktologie, 2008

Charakteristika halucinogenů

Látka	Účinek	Způsob aplikace	Závislost
Kanabis	Závisí na setu a settingu. ¹⁰ Většinou se jedná o zklidnění, euforii, veselost, zostřené smyslové vnímání.	Kouření per orálně	Psychická závislost – jen velmi zřídka
LSD	Zostřené vnímání, vizuální a sluchové iluze, změna ve vnímání času a prostoru, asociace bez logických souvislostí, halucinace, synestézie ¹¹ , iracionální myšlenky, zrychlení toku myšlenek, euforie.	Sublingválně	-
Psilocybin	Zostřené vnímání, vizuální a sluchové iluze, změna	Per orálně	-

¹⁰ set - očekávání účinku

setting – vliv prostředí, ve kterém se osoba při užití nachází

¹¹ synestézie – sdružení dvou nebo více tělesných vjemů (slyšení barev, vidění hudby)

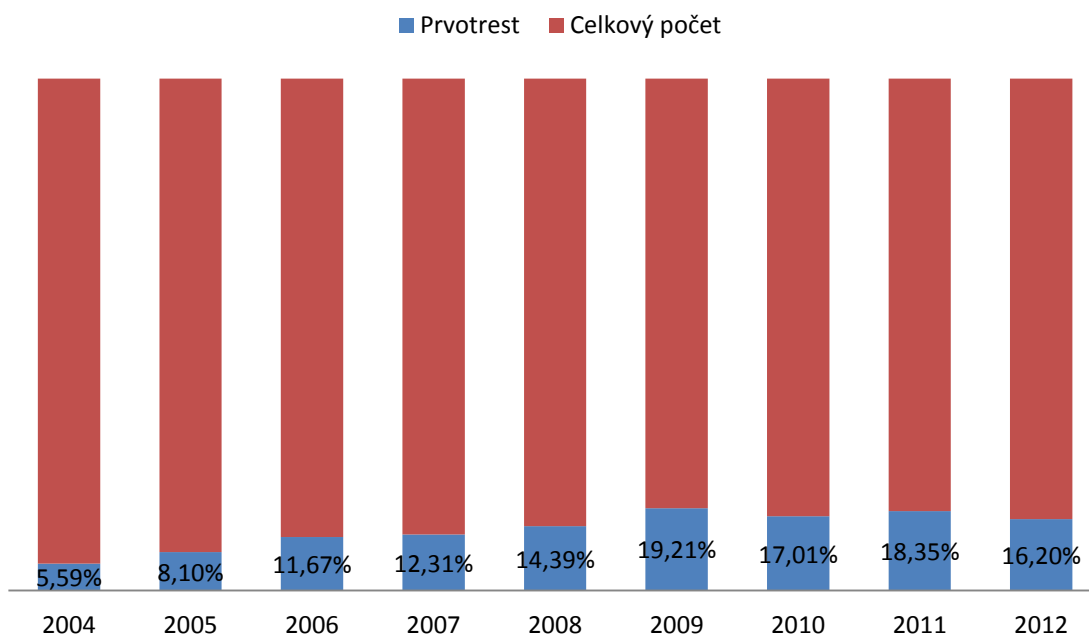
	ve vnímání času a prostoru, asociace bez logických souvislostí, halucinace, synestézie, iracionální myšlenky, zrychlení toku myšlenek, euforie.		
MDMA - extáze	Klid, pohoda, mizí stres, zlepšení nálady, pocit empatie a lásky, zvýšená hovornost, potřeba dotýkat se druhých osob.	Per orálně intravenózně	Psychická závislost

Zdroj: Kalina, K. Základy klinické adiktologie, 2008

Příloha č. 2: Výsledky sběru statistických dat Poradny drogové prevence

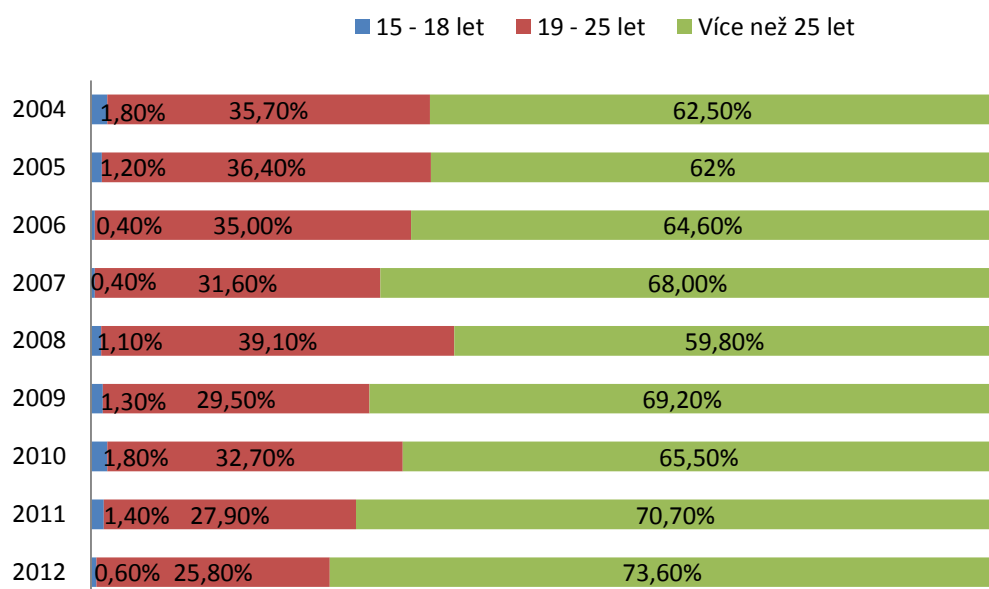
Přehled celkového počtu uživatelů a prvotrestaných

	Prvotrest	Celkem
2004	61	112
2005	95	162
2006	128	234
2007	122	247
2008	158	289
2009	182	386
2010	174	342
2011	191	369
2012	165	326

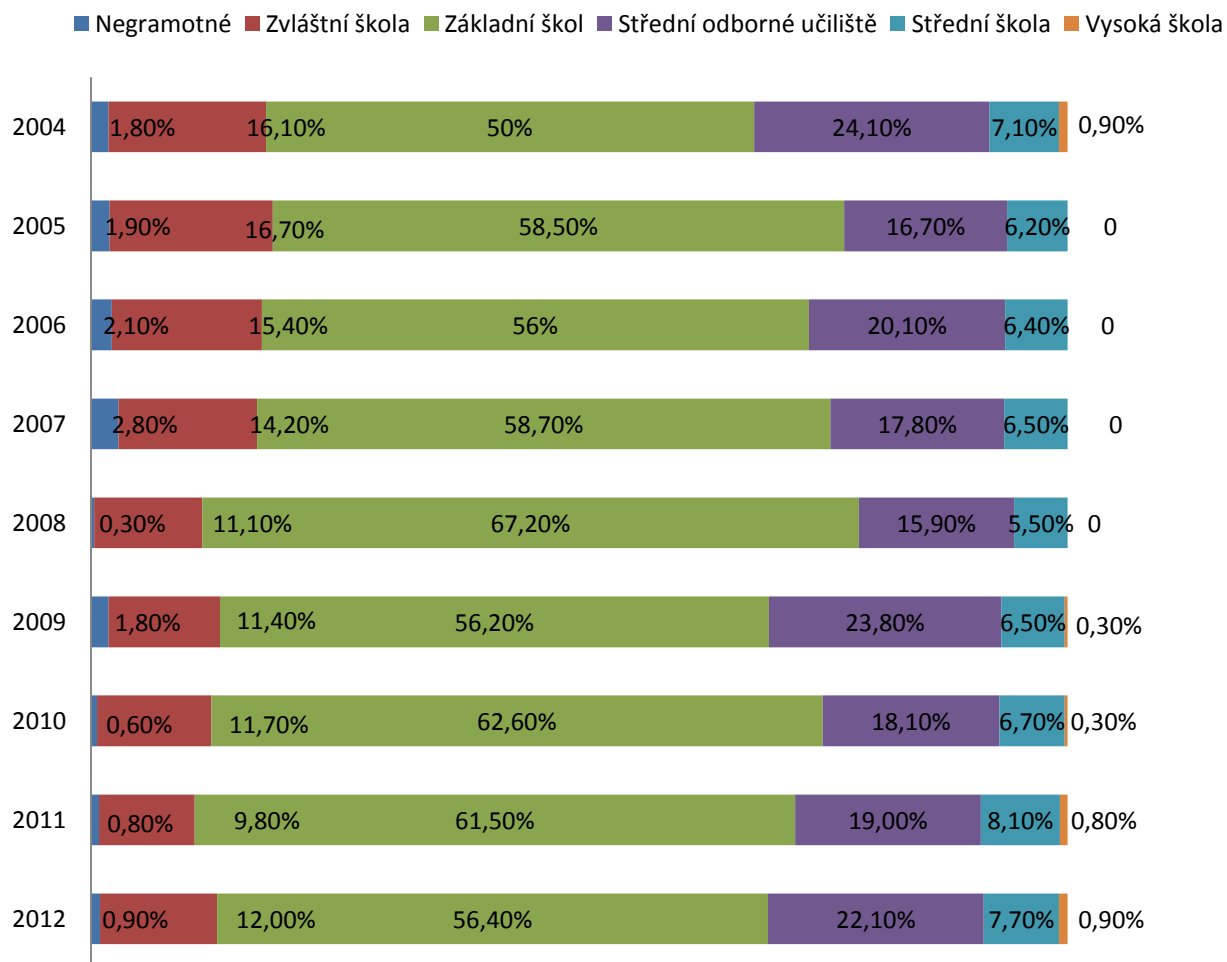
Přehled věkového složení uživatelů

	15 - 18 let	19 - 25 let	Více než 25 let	Celkem
2004	2	40	70	112
2005	2	60	100	162
2006	1	82	151	234
2007	1	78	168	247
2008	3	113	173	289
2009	5	114	267	386
2010	6	112	224	342
2011	5	103	261	369
2012	2	84	240	326

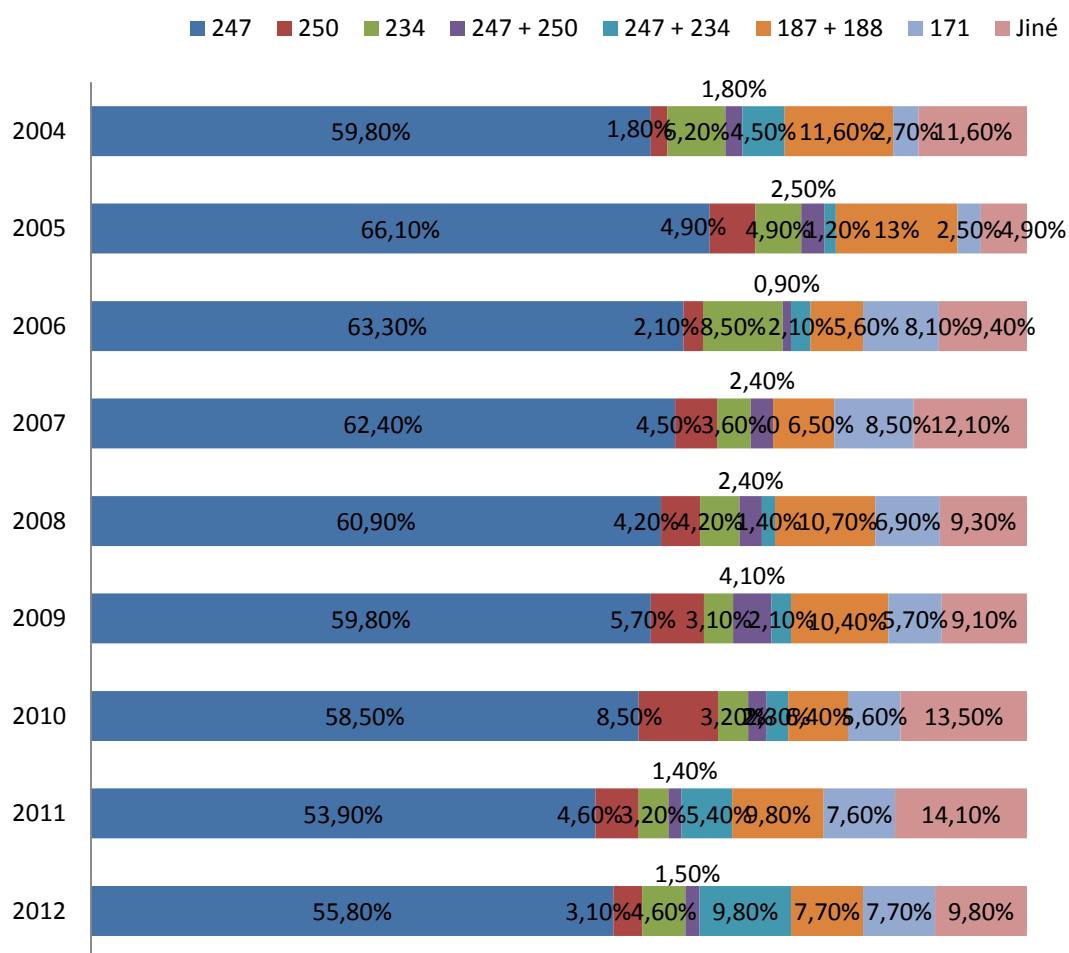
Přehled nejvyššího dosaženého vzdělání

	Negramotné	Zvláštní škola	Základní škol	Střední odborné učiliště	Střední škola	Vysoká škola	Celkem
2004	2	18	56	27	8	1	112
2005	3	27	95	27	10	0	162
2006	5	36	131	47	15	0	234
2007	7	35	145	44	16	0	247
2008	1	32	194	46	16	0	289
2009	7	44	217	92	25	1	386
2010	2	40	214	62	23	1	342
2011	3	36	227	70	30	3	369
2012	3	39	184	72	25	3	326

Přehled druhů trestné činnosti uživatelů

	247 ¹²	250	234	247 + 250	247 + 234	187 + 188	171	Jiné	Celkem
2004	67	2	7	2	5	13	3	13	112
2005	107	8	8	4	2	21	4	8	162
2006	148	5	20	2	5	13	19	22	234
2007	154	11	9	6	0	16	21	30	247
2008	176	12	12	7	4	31	20	27	289
2009	231	22	12	16	8	40	22	35	386
2010	200	29	11	7	8	22	19	46	342
2011	199	17	12	5	20	36	28	52	369
2012	182	10	15	5	32	25	25	32	326

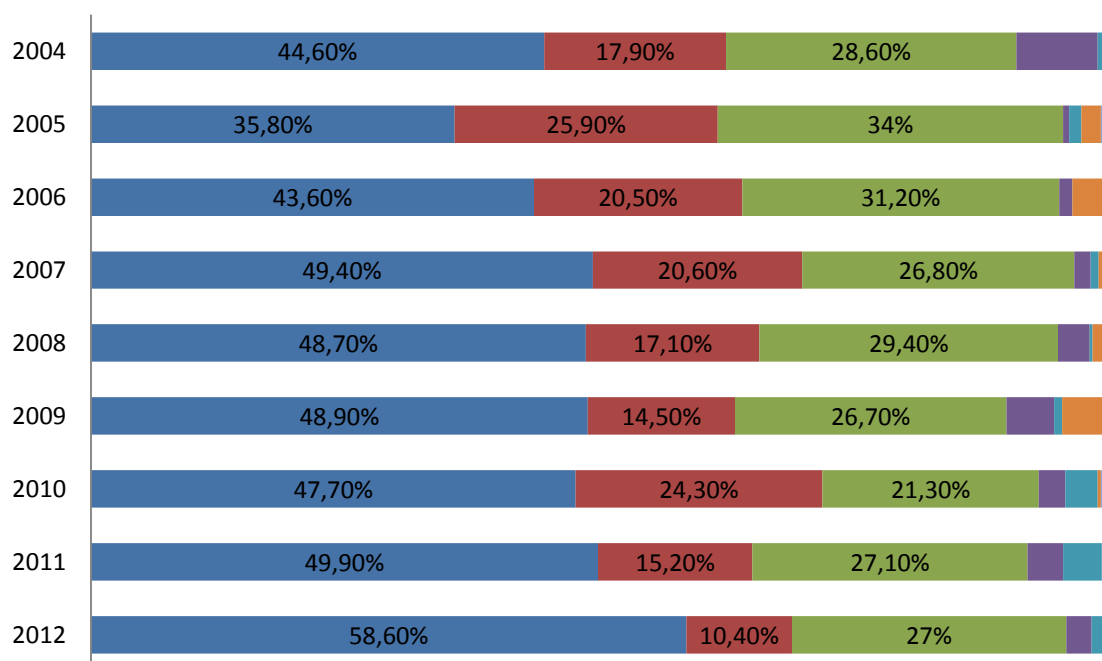

¹² V novele trestního zákoníku § 247 = § 205 – krádež,; § 250 = §209 – podvod; §234 = §174 – loupež; § 187,§188 = § 282, § 283, § 284 – nedovolená výroba a nakládání, přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů; § 171 = § 337 – maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání

Přehled nejčastěji užívané drogy

	Pervitin	Heroin	Pervitin + heroin	THC	Alkohol	Toluen	Léky	Celkem
2004	50	20	32	9	1	0	0	112
2005	58	42	55	1	2	3	1	162
2006	102	48	73	3	0	7	1	234
2007	122	51	66	4	2	2	0	247
2008	141	49	85	9	1	4	0	289
2009	189	56	103	18	3	17	0	386
2010	163	83	73	9	11	1	2	342
2011	184	56	100	13	14	0	2	369
2012	191	34	88	8	5	0	0	326

■ Pervitin ■ Heroin ■ Pervitin + heroin ■ THC ■ Alkohol ■ Toluen ■ Léky

	THC	Alkohol	Toluen	Léky
2004	2,50%	1,50%	0	0
2005	3,50%	3,80%	0	0,50%
2006	2,60%	3,20%	0,30%	0,60%
2007	4,70%	0,80%	4,40%	0
2008	3,10%	0,30%	1,40%	0
2009	1,60%	0,80%	0,80%	0
2010	1,30%	0	3%	0,40%
2011	0,60%	1,20%	1,90%	0,60%
2012	8,00%	0,90%	0	0

Příloha č. 3: Žádost o zařazení na Bezdrogovou zónu se standardním zacházením

Žádost odsouzené o ZAŘAZENÍ do bezdrogové zóny Typu a) se standardním zacházením

<i>Kód odsouzené</i>	<i>jméno, příjmení</i>	<i>datum narození</i>	<i>typ věznice</i>
----------------------	------------------------	-----------------------	--------------------

.....

§ aktuální trestné činnosti

Žádám o zařazení do bezdrogové zóny. Zavazuji se k dodržování pravidel a zásad chování stanovených v řádu bezdrogové zóny.

Prohlašuji, že nebudu užívat drogy a kdykoli se podrobím odběru tělních tekutin či jiné zkoušce na zjištění abstinence.

Dne:

.....

Podpis odsouzené

Stanovisko odborné komise:

Vedoucí oddělení souhlasím – nesouhlasím

výkonu vazby a trestu

Psycholog souhlasím – nesouhlasím

Speciální pedagog souhlasím – nesouhlasím

Sociální pracovník souhlasím – nesouhlasím

Vychovatel souhlasím – nesouhlasím

Komise *doporučuje – nedoporučuje* umístění odsouzené do bezdrogové zóny

Dne:

vrchní komisař

VOVTaV

Zařazení do bezdrogové zóny

Schvaluji – neschvaluji

Dne:

vrchní rada

ředitelka věznice

Příloha č. 4: Individuální plán vzdělávání odborných zaměstnanců

Individuální vzdělávací plán odborných zaměstnanců zabezpečujících protidrogové služby ve věznici

Individuální vzdělávací plán pracovníků bezdrogové zóny je zaměřen na zvyšování kvalifikačních předpokladů pro práci s odsouzenými s drogovou minulostí, které jsou v současnosti pozitivně motivované ke změně způsobu života. Důraz je kladen především na orientaci v problematice drogových závislostí a zacházení s drogově závislými jedinci.

I. Mgr. Iva Kohoutová

Speciální pedagog

I. Všeobecné individuální zvyšování odbornosti

- Individuální studium
- Studium materiálů týkajících se drogové problematiky (předpisů, materiálů drogové poradny)
- Sledování webových stránek vlády ČR , NNO
- Pravidelné setkávání s pracovníky o.s Sananim (drogové služby ve věznici)
- Odborná stáž na pracovišti NNO (dle aktuální nabídky)

II. Odborné individuální vzdělávání

- Zahraniční stáž v Polsku
- Konference I. kriminologické dny
- Mezioborová konference o.s. SANANIM – Vězněné osoby a drogy
- Odborná přednáška MUDr. Bysse - Dopady toxikomanie na ženu
- Odborná přednáška MUDr. Řeháka – Význam a činnost hepatologické poradny ve Věznici Světlá n/S

II. Mgr. Alena Jahodová

psycholog

I. Všeobecné individuální zvyšování odbornosti

- Individuální studium
- Studium materiálů týkajících se drogové problematiky (předpisů, materiálů drogové poradny)
- Sledování webových stránek vlády ČR
- Pravidelné setkávání s pracovníky o.s Sananim (drogové služby ve věznici)

- Odborná stáž na pracovišti NNO (dle aktuální nabídky)

II. Odborné individuální vzdělávání

- Kurz IVVS Intervenční metody v práci s vězněnými uživateli drog
- Mezioborová konference o.s. SANANIM – Vězněné osoby a drogy
- Odborná přednáška MUDr. Bysse - Dopady toxikomanie na ženu
- Odborná přednáška MUDr. Řeháka – Význam a činnost hepatologické poradny ve Věznici Světlá n/S

III. Eva Stránská

sociální pracovnice

I. Všeobecné individuální zvyšování odbornosti

- Individuální studium
- Studium materiálů týkajících se drogové problematiky (předpisů, materiálů drogové poradny)
- Sledování webových stránek vlády ČR
- Pravidelné setkávání s pracovníky o.s SANANIM (drogové služby ve věznici)

II. Odborné individuální vzdělávání

- Odborná přednáška MUDr. Bysse - Dopady toxikomanie na ženu
- Odborná přednáška MUDr. Řeháka – Význam a činnost hepatologické poradny ve Věznici Světlá n/S
- IVVS, CŽV – Školení sociálních pracovníků

IV. Radana Ptáčnicková

vychovatel

I. Všeobecné individuální zvyšování odbornosti

- Individuální studium
- Studium materiálů týkajících se drogové problematiky (předpisů, materiálů drogové poradny)
- Pravidelné setkávání s pracovníky o.s SANANIM (drogové služby ve věznici)
- Odborná stáž na pracovišti o.s SANANIM

II. Odborné individuální vzdělávání

- Adiktologické studium – přijímací řízení
- Kurz Zacházení s drogově závislými - IVVS
- Odborná přednáška MUDr. Bysse - Dopady toxikomanie na ženu
- Odborná přednáška MUDr. Řeháka – Význam a činnost hepatologické poradny ve Věznici Světlá n/S

V. Mgr. Jaroslav Hradecký

vychovatel-terapeut

I. Všeobecné individuální zvyšování odbornosti

- Studium materiálů týkajících se drogové problematiky (předpisů, materiálů drogové poradny)
- Sledování webových stránek vlády ČR
- Pravidelné setkávání s pracovníky o.s. SSANANIM (drogové služby ve věznici)
- Odborná stáž na pracovišti o.s. SANANIM
- Zapojení do supervize

II. Odborné individuální vzdělávání

- Odborná přednáška MUDr. Bysse - Dopady toxikomanie na ženu
- Odborná přednáška MUDr. Řeháka – Význam a činnost hepatologické poradny ve Věznici Světlá n/S

Příloha č. 5: Nabídka aktivit programu zacházení

Pracovní aktivity	Práce ve vnitřní režii věznice (kuchyň, sklad, údržba, úklid), pomocné a úklidové práce, zaměstnání na vnějším nestřeženém pracovišti u firmy Lion Product Humpolec, Jipocar Jihlava, AR-KOVO Světlá nad Sázavou, zaměstnání na vnitřním střeženém pracovišti CARBODY
Vzdělávací aktivity	Historie českého státu, Základy českého jazyka, Anglický jazyk, Hospodářství a politika českého státu. Ve věznici je zřízeno Školské vzdělávání středisko, které nabízí celou řadu vzdělávacích aktivit - Základní škola, učební obor kuchař-číšník, učební obor výroba oděvů. Dále mohou odsouzené absolvovat jednotlivé kurzy, které trvají pět měsíců a po jejich úspěšném dokončení dostávají odsouzené osvědčení o absolvování. Nabízenými kurzy jsou: Kurz rodinné praktické školy, Kurz interiérového šití, Kurz celoživotního vzdělávání, Kurz základy kuchařských prací, Kurz českého jazyka pro cizince, Kurz základy obsluhy PC (začátečníci i pokročilí) a Kurz základy první pomoci
Sociálně výchovné aktivity	sociálně právní poradenství, arteterapie, pohybová terapie, jóga, abreakce a relaxace, muzikoterapie, dramaterapie, Zvládání a řešení konfliktů, Trénink sociálních dovedností, Kurz „Zastav se, zamysli se a změň se“;
Zájmové aktivity	keramický kroužek, výtvarný kroužek, zeměpisný kroužek, sportovní aktivity, stolní tenis, kondiční cvičení, cvičení na míčích, posilování, zahradnický kroužek, akvaristický kroužek, hudební kroužek, hudební relaxace, ruční práce, vyšívání, kroužek loutkového divadla, dramatický kroužek, literární kroužek, kroužek rukodělných prací;

Mimo tyto aktivity mohou odsouzené využívat knihovnu a studovnu, odebírat tisk, časopisy a knihy, sledovat televizní a rozhlasové pořady. Ve věznici se konají pravidelné jednodenní sportovní akce např. turnaj ve volejbale, ve stolním tenise, šipkách. Z kulturních akcí je to např. soutěž Miss krimi, módní přehlídka, Světelská Superstar, vánoční koncerty, výstavy rukodělných prací.

Odsouzení se také mohou účastnit akcí, které jsou pořádané mimo věznici. Věznice Světlá nad Sázavou spolupracuje se Stanicí ochrany fauny v Pavlově, kam vybrané odsouzení chodí na bezplatné brigády. Místo finanční odměny, mají možnost prohlídky celého areálu včetně odborného výkladu. Další brigády, které mají formu úklidových prací probíhající dvakrát týdně, zabezpečuje věznice pro Městský úřad Světlá nad Sázavou. Několikrát do roka vyjíždí loutkoherecký kroužek se svým pásmem pohádek do mateřských škol v okolních městech. Dalším významným projektem věznice je Komponovaný program prevence kriminality a užívání drog pro základní a střední školy.

Příloha č. 6: Vzor programu zacházení na Bezdrogové zóně

Program zacházení ve VTOS

Světlá nad Sázavou

aktualizace

Kód vězně:

Příjmení:

Jméno:

	Cíle programu	posilovat rozhodnutí k drogové abstinenci - spolupráce s drogovou poradnou získat kritický náhled na svoji trestnou činnost vytvořit a posilovat pracovní návyky doplnit vzdělání v oblasti PC udržet kontakt s rodinou
1.	Pracovní aktivity pracovně zařadit mimo vězňaci	pomocné a úklidové práce Jipocar
2.	Vzdělávací aktivity Studuje ŠVS: ano Počet hodin studia na ŠVS: 2,0000	Kurz obsluha počítačů pro pokročilé
3.	Speciálně výchovné aktivity	trénink sociálních dovedností terapeutická skupina pro práci s trestným činem sociálně právní poradenství komunita arteterapie
4.	Zájmové aktivity	kroužek zahradnických a rukodělných prací zdravý životní styl
5.	Oblast utváření vnějších vztahů	písemný kontakt a návštěvy rodičů, bratrů

Přiřazené aktivity

Kód aktivity	Typ aktivity	Název aktivity
VT - S	speciálně výchovné	arteterapie
VT - S	speciálně výchovné	terap. skupina pro práci s TČ
VT-S	speciálně výchovné	trénink sociálních dovedností
VT-S	speciálně výchovné	Komunita
VT – S	speciálně výchovné	sociálně právní poradenství
VT- V	vzdělávací	Kurz obsluha počítačů pro pokročilé
VT-Z	zájmové	kroužek zahr.a rukoděl. prací
VT- Z	zájmové	Zdravý životní styl

Tento program zacházení jsem si zvolil a zavazuji se jej plnit datum podpis odsouzeného
datum podpis speciálního pedagoga
datum Schvaluji: podpis ŘV /I.ZŘV

Příloha č. 7: Vzor dotazníku

Dobrý den,

jsem studentkou Speciálně pedagogické andragogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci. Tímto bych vás chtěla požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník je součástí mé bakalářské práce na téma „Specializované zacházení s drogově závislými ženami ve Věznici Světlá nad Sázavou“. Dotazník je zcela anonymní a dobrovolný.

Velice děkuji za vyplnění a za Váš čas.

I. ČÁST

Při vyplňování vypište údaj, který je po Vás žádán, nebo zaškrtněte vždy jednu odpověď, která je Vám nejbližší a nejvíce odpovídá skutečnosti.

1. Věk.....

2. Nejvyšší dosažené vzdělání

- Bez základního vzdělání – nedokončená základní škola
- Zvláštní škola/ základní škola praktická
- Základní škola - ukončená
- Odborné učiliště, Střední odborné učiliště bez maturity
- Střední škola s maturitou, vyšší odborná škola
- Vysoká škola

3. Druh primárně užívané drogy (kterou jste užívala nejčastěji nebo kterou považujete za hlavní)

- Pervitin
- Heroin
- Pervitin + Heroin
- Alkohol
- Jiné (vypište).....

4. Věk prvního užití drogy.....

5. Ve výkonu trestu odnětí svobody jsem:

- Poprvé
- Po druhé a více

6. Aktuálně jsem odsouzena za:

- Trestnou činnost spojenou s výrobou, držením, přechováváním omamných a psychotropních látek a šíření toxikomanie
- Krádež
- Jinou trestnou činnost spáchanou pod vlivem drogy nebo za účelem získání drogy
- Trestnou činnost nespojenou s drogami

II. Část

Zaškrtněte jednu odpověď podle zájmu o jednotlivé služby poskytované ve Věznici Světlá nad Sázavou.

7. Bezdrogová zóna

- Nemám zájem
- Mám zájem, jsem zařazena

8. Nestátní nezisková organizace SANANIM o. s.

- Nemám zájem
- Mám zájem, spolupracuji

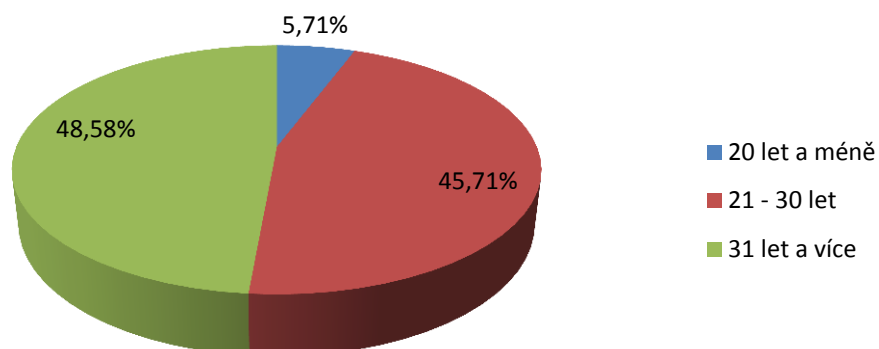
9. Spolupráce s Poradnou drogové prevence (besedy, individuální pohovory, terapeutické aktivity...)

- Nemám zájem
- Mám zájem, spolupracuji

Příloha č. 8: Odpovědi na dotazník

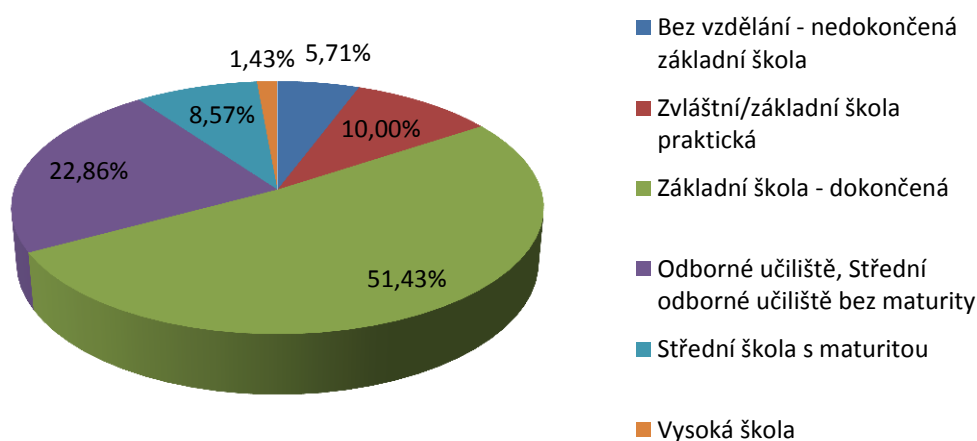
Otázka č. 1: Věk

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho 4 byly 20-ti leté a mladší (5,71%), 32 žen ve věku v rozmezí 21 – 30 let (45,71%) a 34 žen ve věku 31 let a více (48,58%)

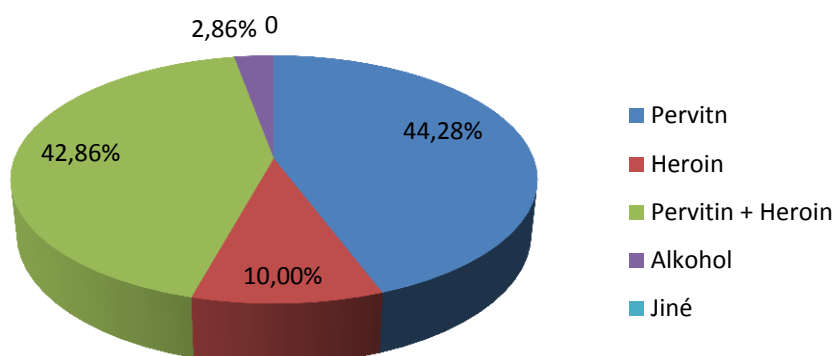
Otázka č. 2: Nejvyšší dosažené vzdělání

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho 4 bez základního vzdělání (5,71%), 7 žen s ukončeným vzděláním na zvláštní škole/základní škole praktické (10,00%), 36 žen s ukončeným vzděláním na základní škole (51,43%), 16 žen s ukončeným vzděláním na odborném učilišti nebo středním odborném učilišti bez maturity (22,86%), 6 žen s ukončeným vzděláním na střední škole s maturitou (8,57%) a 1 žena s ukončeným vzděláním na vysoké škole (1,43%)

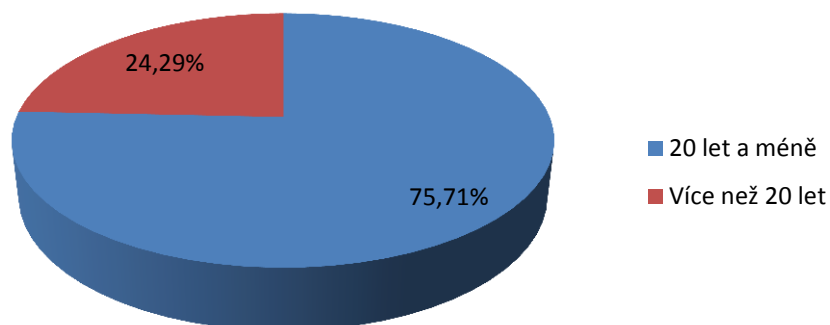
Otázka č. 3: Druh primárně užívané drogy

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho je 31 uživatelé pervitinu (44,28%), 7 uživatelé heroinu (10,00%), 30 uživatelé pervitinu i heroinu (42,86%), 2 ženy závislé na alkoholu (2,86%). Žádná žena neuváděla jako primárně užívanou drogu jinou návykovou látku (0,00%).

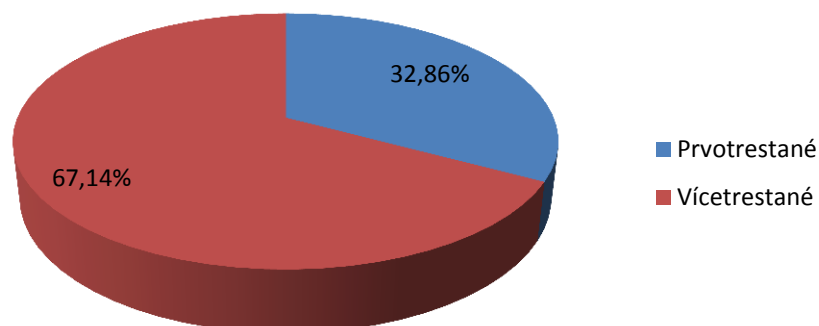
Otázka č. 4: Věk prvního užití drogy

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho 53 žen začalo užívat drogy ve 20 letech a méně (75,71%) a 17 žen začalo užívat drogy až po 20 roku (24,29%).

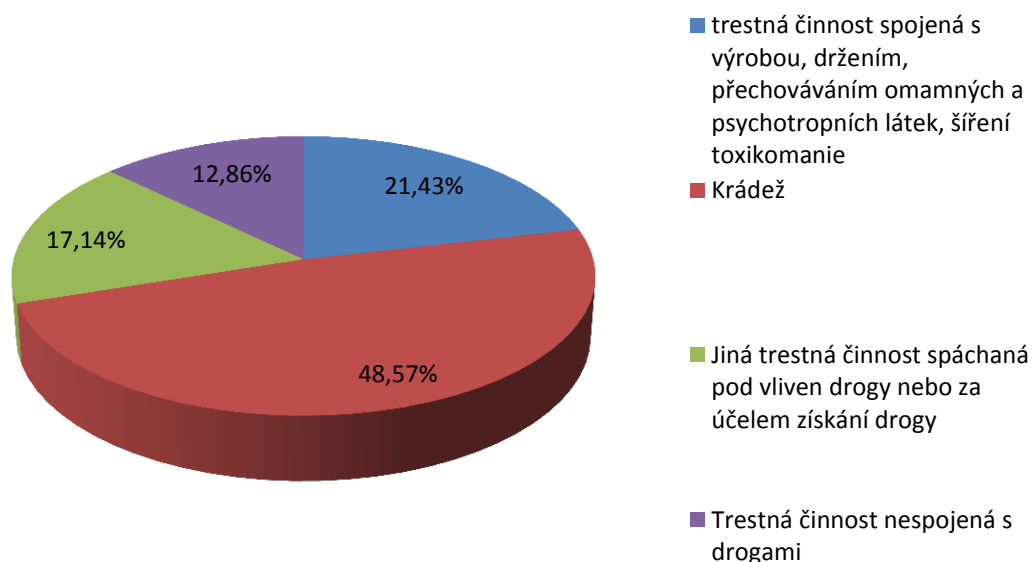
Otázka č. 5: Ve výkonu trestu odnětí svobody jsem

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho je 23 odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé (32,86%) a 47 žen je ve výkonu trestu po druhé a více (67,14%).

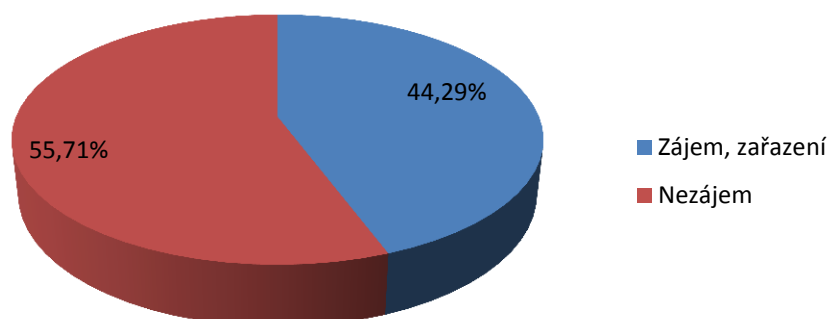
Otázka č. 6: Aktuálně jsem odsouzená za:

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho 15 žen je odsouzeno za trestnou činnost spojenou s výrobou, držením, přechováváním omamných a psychotropních látek, šíření toxikomanie (21,43%), 34 žen je odsouzeno za krádež (48,57%), 12 žen je odsouzeno za jinou trestnou činnost spáchanou pod vlivem drogy nebo za účelem získání drogy (17,14%) a 9 žen je odsouzeno za trestnou činnost nespojenou s drogami (12,86%).

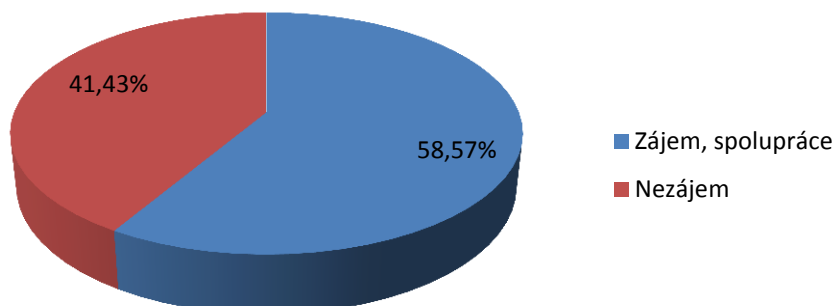
Otázka č. 7: Bezdrogová zóna

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho 39 žen nemá zájem o bezdrogovou zónu (55,71%) a 31 žen o bezdrogovou zónu má zájem nebo jsou zařazeny (44,29%).

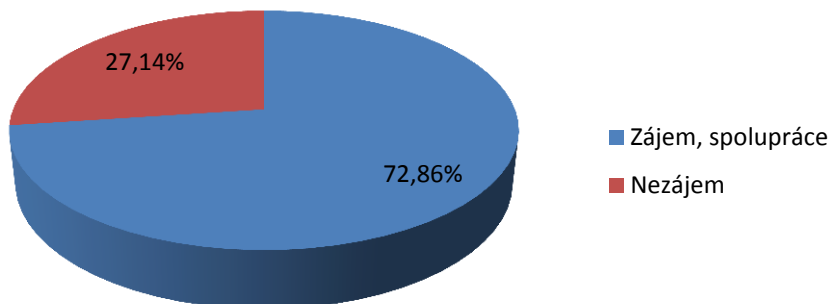
Otázka č. 8: Nestátní nezisková organizace Sananim o. s.

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho 29 žen nemá zájem o službu Sananim o. s. (41,43%) a 41 žen mají zájem nebo spolupracují se Sananim o. s. (58,57%).

Otázka č. 9: Spolupráce s Poradnou drogové prevence (besedy, individuální pohovory, terapeutické aktivity)

Položku zodpovědělo 70 žen, z toho 19 žen nemá zájem o službu Poradna drogové prevence (27,14%) a 51 žen má zájem nebo spolupracuje s Poradnou drogové prevence (72,86%).

Příloha č. 9: Doplnující výsledky kvantitativního výzkumu

Zájem o protidrogové služby v závislosti na primárně užívané droze

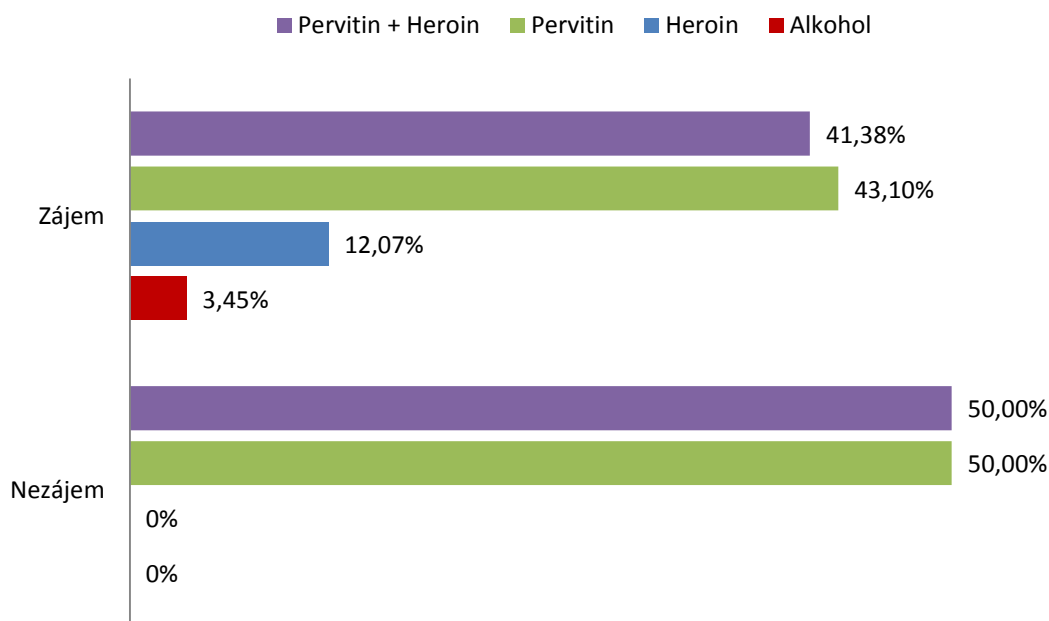
Tabulka četností - zájem o protidrogové služby v závislosti na primárně užívané droze

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Pervitin + Heroin	24	41,38
Pervitin	25	43,10
Heroin	7	12,07
Alkohol	2	3,45
	Σ 58	Σ 100,00

Tabulka četností - nezájem o protidrogové služby v závislosti na primárně užívané droze

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Pervitin + Heroin	6	50,00
Pervitin	6	50,00
Heroin	0	0
Alkohol	0	0
	Σ 12	Σ 100,00

Graf – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na primárně užívané droze

Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na primárně užívané droze

	Pervitin + Heroin	Pervitin	Heroin	Alkohol	
Zájem	24 (24,86)	25 (25,69)	7 (5,8)	2 (1,66)	Σ 58
Nezájem	6 (5,14)	6 (5,31)	0 (1,2)	0 (0,34)	Σ 12
	Σ 30	Σ 31	Σ 7	Σ 2	Σ 70

Testování významnosti vypočítáme na hladině významnosti 0,05.

H_0 Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na primárně užívané droze.

H_a Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na primárně užívané droze.

Výpočet

$$\chi^2 = \frac{(P-0)^2}{0} = 0,03 + 0,018 + 0,248 + 0,071 + 0,143 + 0,088 + 1,2 + 0,343 = \mathbf{2,141}$$

Pro tabulku platí 3 stupně volnosti. Vypočítanou hodnotu testového kritéria tedy budeme porovnávat s kritickou hodnotou 7,815.

Porovnání: $2,141 < 7,815$

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria je menší než kritická hodnota. Mezi zájmem, nezájmem a primárně užívanou drogou odsouzených žen nejsou tedy statisticky významné rozdíly.

Musíme tedy přijmout nulovou hypotézu a odmítnout hypotézu alternativní: *Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na primárně užívané droze.*

Zájem o protidrogové služby v závislosti na věku prvního užití drogy

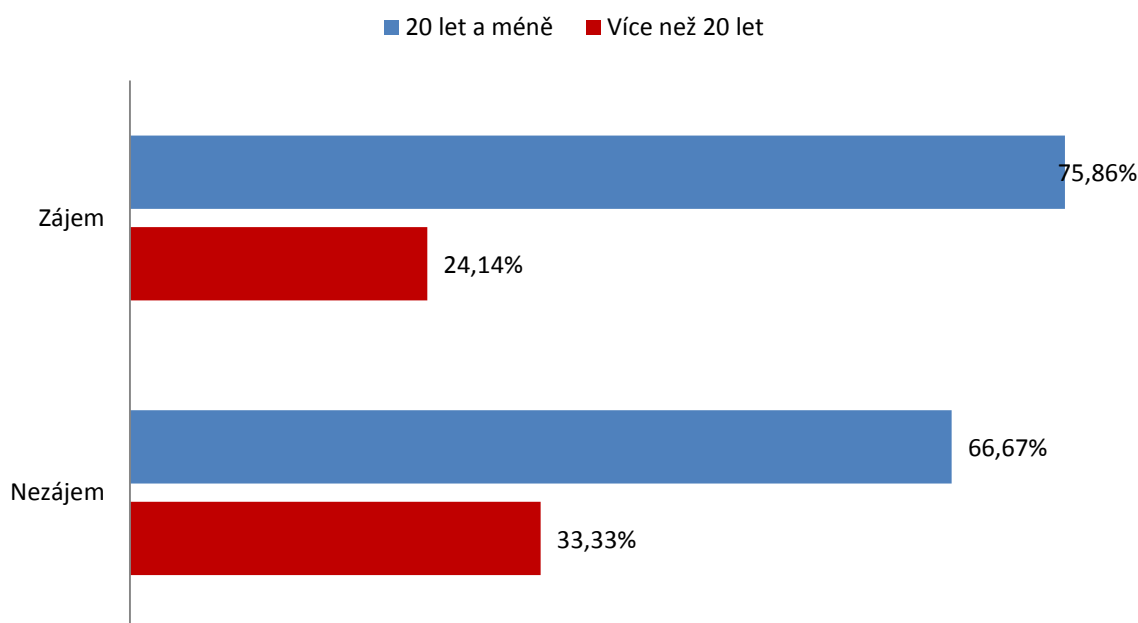
Tabulka četností - zájem o protidrogové služby v závislosti na věku prvního užití drogy

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
20 let a méně	44	75,86
Více než 20 let	14	24,14
	$\Sigma 58$	$\Sigma 100,00$

Tabulka četností nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku prvního užití drogy

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
20 let a méně	8	66,67
Více než 20 let	4	33,33
	$\Sigma 12$	$\Sigma 100,00$

Graf – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku prvního užití drogy

Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na věku prvního užití drogy

	20 let a méně	Více než 20 let	
Zájem	44 (43,09)	14 (14,91)	Σ 58
Nezájem	8 (8,91)	4 (3,09)	Σ 12
	Σ 52	Σ 18	Σ 70

Testování významnosti vypočítáme na hladině významnosti 0,05.

H_0 Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na věku prvního užití drogy.

H_a Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na věku prvního užití drogy.

Výpočet

$$\chi^2 = \frac{(P-0)^2}{o} = 0,019 + 0,056 + 0,094 + 0,27 = 0,439$$

Pro tabulku platí 1 stupeň volnosti. Vypočítanou hodnotu testového kritéria tedy budeme porovnávat s kritickou hodnotou 3,841.

Porovnání: $0,439 < 3,841$

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria je menší než kritická hodnota. Mezi zájmem, nezájmem a věkem prvního užití drogy odsouzených žen nejsou tedy statisticky významné rozdíly.

Musíme tedy přijmout nulovou hypotézu a odmítnout hypotézu alternativní:

Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na věku prvního užití drogy.

Zájem o protidrogové služby v závislosti na počtu výkonů trestů odnětí svobody

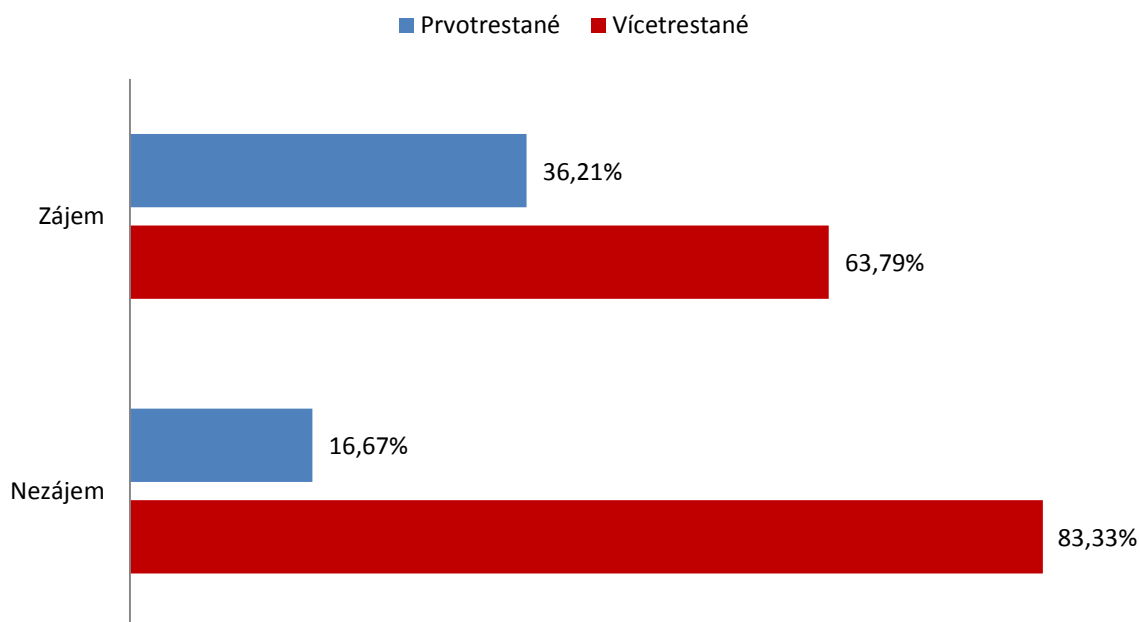
Tabulka četností - zájem o protidrogové služby v závislosti na počtu výkonů trestů odnětí svobody

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Prvotrestané	21	36,21
Vícetrestané	37	63,79
	$\Sigma 58$	$\Sigma 100,00$

Tabulka četností - nezájem o protidrogové služby v závislosti na počtu výkonů trestů odnětí svobody

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Prvotrestané	2	16,67
Vícetrestané	10	83,33
	$\Sigma 12$	$\Sigma 100,00$

Graf – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na počtu výkonů trestů odnětí svobody

Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na počtu výkonů trestů odnětí svobody

	Prvotrestané	Vícetrestané	
Zájem	21 (19,06)	37 (38,94)	Σ 58
Nezájem	2 (3,94)	10 (8,06)	Σ 12
	Σ 23	Σ 47	Σ 70

Testování významnosti vypočítáme na hladině významnosti 0,05.

H_0 Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na počtu výkonů trestů odnětí svobody

H_a Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na počtu výkonů trestů odnětí svobody

Výpočet

$$\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 0,198 + 0,097 + 0,957 + 0,468 = 1,72$$

Pro tabulku platí 1 stupeň volnosti. Vypočítanou hodnotu testového kritéria tedy budeme porovnávat s kritickou hodnotou 3,841.

Porovnání: $1,72 < 3,841$

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria je menší než kritická hodnota. Mezi zájmem, nezájmem a počtem výkonů trestů odnětí svobody odsouzených žen nejsou tedy statisticky významné rozdíly.

Musíme tedy odmítnout hypotézu alternativní a přijmout nulovou hypotézu:

Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na počtu výkonů trestů odnětí svobody

Zájem o protidrogové služby v závislosti na druhu trestné činnosti

Tabulka četností - zájem o protidrogové služby v závislosti na druhu trestné činnosti

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Trestná činnost spojená s drogami ¹³	13	22,41
Krádež	28	48,28
Jiná trestná činnost spojená s drogami ¹⁴	9	15,52
Trestná činnost nespojená s drogami	8	13,79
	Σ 58	Σ 100.00

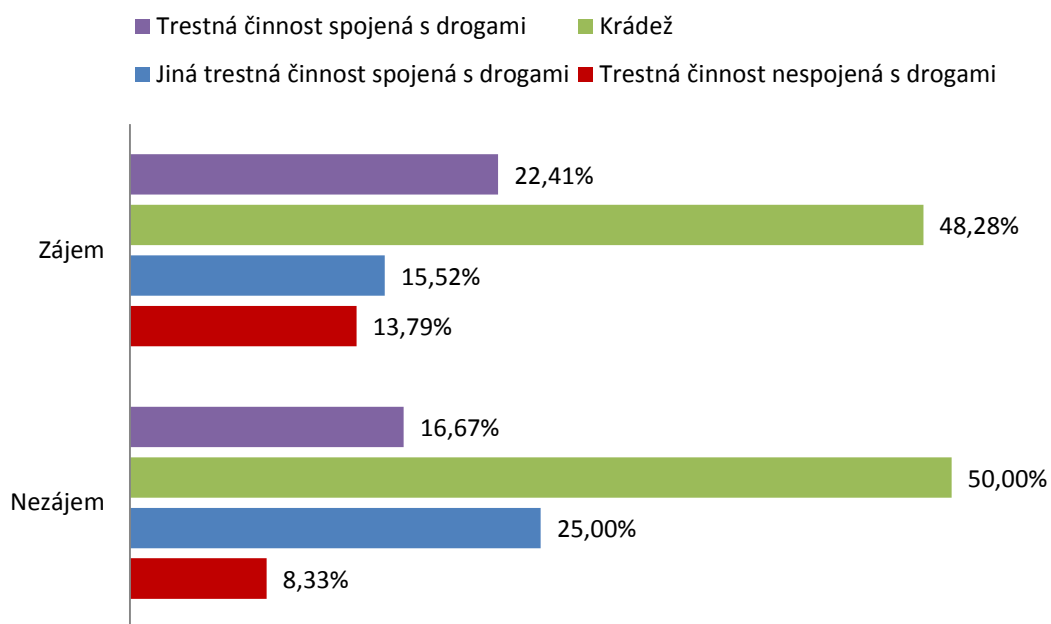
¹³ Trestná činnost spojená s výrobou, držním, přechováním omamných a psychotropních látek, šíření toxikomanie

¹⁴ Jiná trestná činnost spáchaná pod vlivem drogy nebo za účelem získání drogy

Tabulka četností - nezájem o protidrogové služby v závislosti na druhu trestné činnosti

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Trestná činnost spojená s drogami	2	16,67
Krádež	6	50,00
Jiná trestná činnost spojená s drogami	3	25,00
Trestná činnost nespojená s drogami	1	8,33
	$\Sigma 12$	$\Sigma 100,00$

Graf – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na druhu trestné činnosti

Kontingenční tabulka – zájem a nezájem o protidrogové služby v závislosti na druhu trestné činnosti

	Trestná činnost spojená s drogami	Krádež	Jiná trestná činnost spojená s drogami	Trestná činnost nespojená s drogami	
Zájem	13 (12,43)	28 (28,17)	9 (9,94)	8 (7,46)	Σ 58
Nezájem	2 (2,57)	6 (5,83)	3 (2,06)	1 (1,54)	Σ 12
	Σ 15	Σ 34	Σ 12	Σ 9	Σ 70

Testování významnosti vypočítáme na hladině významnosti 0,05.

H_0 Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na druhu trestné činnosti

H_a Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby závisí na druhu trestné činnosti.

Výpočet

$$\chi^2 = \frac{(P-0)^2}{o} = 0,026 + 0,001 + 0,089 + 0,04 + 0,127 + 0,005 + 0,432 + 0,191 = \mathbf{0,911}$$

Pro tabulku platí 3 stupně volnosti. Vypočítanou hodnotu testového kritéria tedy budeme porovnávat s kritickou hodnotou 7,815.

Porovnání: $0,911 < 7,815$

Vypočítaná hodnota testovaného kritéria je menší než kritická hodnota. Mezi zájmem a druhem trestné činnosti odsouzených žen nejsou tedy statisticky významné rozdíly.

Musíme tedy odmítnout hypotézu alternativní a přijmout nulovou hypotézu: *Zájem a nezájem odsouzených žen o protidrogové služby nezávisí na druhu trestné činnosti*